

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101006/I/2024/36122176490050052

RIEŠENIE EKOLOGICKÝCH PROBLÉMOV
PROSTREDNÍCTVOM DAŇOVEJ POLITIKY VO
VYBRANÝCH KRAJINÁCH

Diplomová práca

2024

Bc. VANESA ANTOLOVÁ

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

RIEŠENIE EKOLOGICKÝCH PROBLÉMOV
PROSTREDNÍCTVOM DAŇOVEJ POLITIKY VO
VYBRANÝCH KRAJINÁCH

Diplomová práca

Študijný program:	Financie a dane
Študijný odbor:	Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko:	Katedra financií
Vedúci záverečnej práce:	doc. Ing. Juraj Válek, PhD.

Bratislava 2024

Bc. Vanesa Antolová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že túto záverečnú prácu s názvom „Riešenie ekologických problémov prostredníctvom daňovej politiky vo vybraných krajinách“ som vypracovala samostatne a nedošlo k porušeniu žiadnych autorských práv. Literatúra, ktorá bola použitá v tomto dokumente bola uvedená na príslušnom mieste.

Bratislava, 2024

Bc. Vanesa Antolová

Pod'akovanie

Touto cestou by som chcela vyjadriť vďaku vedúcemu mojej diplomovej práce, pánovi doc. Ing. Jurajovi Válekovi, PhD. za jeho nadštandardne odborný a ľudský prístup, ktorý mi pomohol pri vypracovaní tejto práce a zároveň jeho rady a inšpiratívne podnety.

ABSTRAKT

ANTOLOVÁ, VANESA: *Riešenie ekologických problémov prostredníctvom daňovej politiky vo vybraných krajinách*. [Diplomová práca]. Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra financií. Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Juraj Válek, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2024, počet strán 77.

Cieľom záverečnej práce bolo preskúmanie environmentálnych daní vo vybraných krajinách a ich priamy vplyv na zlepšenie životného prostredia. V analýze nám šlo o priblíženie situácie v jednotlivých krajinách a ich prístupe k environmentálnym otázkam a následným krokom riešenia. Táto diplomová práca pozostáva zo štyroch kapitol a nájdeme v nej desať grafov a štyri tabuľky. V prvej kapitole sa zaoberáme súčasnou situáciou v Európskej únii a v krajinách: Dánsku, Slovinsku, Maďarsku a Slovensku. Skúmame tu aktuálne prístupy krajín, nariadenia, legislatívny rámec, ktorý vymedzuje zdaňovanú oblasť a v neposlednom rade aj konkrétne dane zavedené na ekologicky-záťažové produkty. V druhej kapitole popisujeme primárny cieľ a parciálne ciele, ktoré sme si stanovili k skúmaniu a zároveň informujeme o metodike tohto skúmania. Tretia kapitola sa zameriava na teoretické princípy danej oblasti a prístupy rôznych ekonómov k východiskovej situácii. Štvrtá kapitola sa nesie v znamení porovnaní jednotlivých fiškálnych ukazovateľov, akými sú štátne príjmy a výdavky no taktiež približuje ekologickú situáciu, ktorá sa odohráva v krajinách a poukazuje aj na financovanie týchto problémov zo strany vládnych a mimovládnych organizácií. Výsledkom analýzy, ktorú sme vykonali je skonštatovanie záverov a dôležitosti environmentálneho zdaňovania v krajinách s cieľom zlepšenia životného prostredia.

Kľúčové slová: environmentálne dane, ekologické problémy, udržateľný rozvoj.

ABSTRACT

ANTOLOVÁ, VANESA: *Solving the environmental problems through tax policy in selected countries*. [Master's thesis]. – University of Economics in Bratislava. Faculty of National economy; Department of finance; Supervisor: doc. Ing. Juraj Válek, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2024, number of pages 77.

The aim of the thesis was to examine environmental taxes in selected countries and their direct impact on environmental improvement. In the analysis, we aimed to bring the situation in each country and their approach to environmental issues and the subsequent steps taken to address them. This thesis consists of four chapters in which we can find ten graphs and four tables. The first chapter deals with the current situation in the European Union and the countries like: Denmark, Slovenia, Hungary and Slovakia. Here we examine the current approaches of the countries, the regulations, the legislative framework defining the taxable area and last but not least, the specific taxes introduced on green products. In the second chapter, we describe the primary objective and the partial objectives we have set ourselves to investigate and also report on the methodology of this investigation. The third chapter focuses on the theoretical principles of the field and the approaches of different economists to the initial situation. The fourth chapter is marked by comparisons of different fiscal indicators such as government revenues and expenditures but it also looks at the ecological situation taking place in the countries and highlights the financing of these problems by governmental and non-governmental organizations. As a result of the analysis that we have done, we conclude the conclusions and the importance of environmental taxation in countries in order to improve the environment.

Key words: environmental taxes, ecological problems, sustainable development.

OBSAH

ÚVOD	9
1. Súčasný stav ekologického zdaňovania v zahraničí a na Slovensku	11
1.2 Daňová politika v oblasti ekológie v Dánsku	16
1.3 Daňová politika v oblasti ekológie v Slovinsku	19
1.4 Daňová politika v oblasti ekológie v Maďarsku	23
1.5 Daňová politika v oblasti ekológie na Slovensku	27
2. Ciele práce, metodika práce a metódy skúmania	30
3. Teoretické predpoklady zdaňovania	33
3.1 Ekonomické východiská z pohľadu Adama Smitha	33
3.2 Názory na ekologizáciu v oblasti daní ekonómov 21. storočia	36
3.3 Pozitíva zavádzania environmentálnych daní	38
3.4 Vplyv zdaňovania na dnešnú spoločnosť	39
4. Uplatňovanie environmentálnej politiky vo vybraných krajinách	40
4.1 Štruktúra environmentálnych daní vo vybraných krajinách	44
4.1.1 Štruktúra environmentálnych daní v Dánsku	44
4.1.2 Štruktúra environmentálnych daní v Slovinsku	46
4.1.3 Štruktúra environmentálnych daní v Maďarsku	47
4.1.4 Štruktúra environmentálnych daní na Slovensku	48
4.2 Vládne výdavky v spojitosti s environmentalizmom	49
4.2.1 Transfery určené na životné prostredie	52
4.3 Existencia fondov vytvorených na účely trvalo udržateľného rozvoja	54
4.3.1 Environmentálne fondy tvorené v Dánsku	55
4.3.2 Environmentálne fondy tvorené v Slovinsku	57
4.3.3 Environmentálne fondy tvorené v Maďarsku	58
4.3.4 Environmentálne fondy tvorené na Slovensku	60
ZÁVER	62
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV	66
ZOZNAM PRÍLOH	72

ZOZNAM ILUSTRÁCIÍ, GRAFOV A TABULIEK

Graf 1 Environmentálne dane v % a celková zmena daní a sociálnych príspevkov v rokoch 2019 až 2021	12
Graf 2 Podiel environmentálnych daní na celkovom zdaňovaní medzi rokmi 2017-2021 uvedený v %.....	23
Graf 3 Príjmy zo zdaňovania energetických produktov medzi Dánskom, Maďarskom, Slovinskom a Slovenskou republikou medzi rokmi 2017-2021 uvedené v miliónoch eur .	25
Graf 4 Podiel odvetví hospodárstva a domácností na daniach z energie vyjadrené v %.....	28
Graf 5 Príjmy získané z environmentálnych daní vyjadrené v hrubom domácom produkte v roku 2022	42
Graf 6 Podiel environmentálnych daňových príjmov na celkových daňových príjmoch za rok 2022	43
Graf 7 Príjmy z environmentálnych daní podľa druhu dane v Dánsku vyjadrené v hrubom domácom produkte	45
Graf 8 Príjmy z environmentálnych daní podľa druhu dane v Slovinsku vyjadrené v hrubom domácom produkte	46
Graf 9 Príjmy z environmentálnych daní podľa druhu dane v Maďarsku vyjadrené v hrubom domácom produkte	47
Graf 10 Príjmy z environmentálnych daní podľa druhu dane na Slovensku vyjadrené v hrubom domácom produkte	48
Tabuľka 1 Celkové príjmy z environmentálnych daní podľa typu dane a daňového poplatníka.....	15
Tabuľka 2 Prehľad palív a minimálna úroveň zdanenia pohonných hmôt	22
Tabuľka 3 Podiel príjmov získaných výberom environmentálnych daní a vládnych výdavkov na ochranu ŽP za rok 2018 až 2021 vyjadrených v hrubom domácom produkte	50
Tabuľka 4 Environmentálne transfery rozdelené podľa klasifikácií environmentálnych aktivít vo vybraných krajinách vyjadrené v miliónoch eur za rok 2021	53

ÚVOD

Súčasná situácia vo svete vytvára mnoho otázok, týkajúcich sa budúcnosti našej planéty. V priebehu uplynulých desaťročí sme ako ľudstvo boli svedkami technologických objavov, vedeckých bádání a iných inovatívnych prístupov k životu a podnikaniu ľudstva. Všetky tieto prístupy a vynálezy začali v nemalom množstve prispievať k narušeniu životného prostredia a straty ochrany biodiverzity. Podmienky sa časom začali zhoršovať naprieč celým spektrom ukazovateľov ako napríklad: zmena klímy, poškodenie ozónovej vrstvy, topenie ľadovcov, znečistenie vodných tokov a mnoho iného. Vodcovia a zástupcovia krajín, boli nútení konať a na základe partnerských dohôd sa zaviazali dodržiavať normy, ktoré slúžia k obnove a ochrane životného prostredia.

Riešením alarmujúcej environmentálnej situácie sa zdá byť aj ekologickejší spôsob podnikania a prechod ľudstva na ekologickejšie materiály využívané v bežnom živote. Jednotlivé svetové spoločnosti si začali uvedomovať najväčšie ekologické výzvy, ku ktorým neodmysliteľne patrí vypúšťanie skleníkových plynov a obsah ich emisií v ovzduší. V tomto duchu sa určil cieľ, stanovený Parížskou klimatickou dohodou, v ktorej sa hovorí o dosiahnutí uhlíkovej neutrality do polovice 21. storočia. Európska komisia reagovala vytvorením Európskej zelenej dohody, ktorá pojednáva o záväzných nariadeniach a snahe stať sa do roku 2050 klimaticky neutrálnou. Jednotlivé krajiny sa snažia o dodržanie nariadenia no každý štát disponuje určitými vnútornými obmedzeniami. V prípade niektorých hovoríme o vyspelých ekonomických systémoch, podporovaných vládou a záujme verejnosti o systematicky prechod k udržateľnejším alternatívam. Na druhej strane však vidíme existenciu nestabilných a sociálne demotivovaných politických štruktúr.

Reštrukturalizácia environmentálnych prístupov je podmienená aj technologickým vývojom, ktorý predurčuje možné východiskové situácie. Tieto atribúty však nespĺňa každá krajina, respektíve nie v rovnakej miere. Sociálne problémy a iné destabilizačné účinky majú vplyv aj na túto oblasť. Politickým krokom k ochrane životného prostredia je uvalenie dane na ekologicky-zátťažové produkty. Príjem z týchto daní, by mal slúžiť na financovanie životného prostredia a obnovu biodiverzity. Zavedenie dane, môže u daňových subjektoch vyvolať substitučný efekt pretože sa vyhnú plateniu dane prechodom na produkt nepodliehajúci dani, prípadne zdaňovaný v nižšej miere alebo taký, s ktorým im plynú určité oslobodenia a výhody. Fiškálna stránka nie je jediným možným spôsobom, ako sa dá na vec pozerat'.

V rámci spoločnosti sa dá hovoriť aj o dôvere občanov voči vláde ako hlavnému signálu zo stany obyvateľov. Občania sledujú konanie vlády a prerozdeľovanie príjmov získaných prostredníctvom výberu spomínaných daní. Ak pociťujú nesúhlas s politickým rozhodovaním dá sa predpokladať, že aj ich spolupatričnosť bude minimálna a sprevádzaná hlasným nesúhlasom.

Problémy spôsobené poškodzovaním životného prostredia a straty prirodzenej rovnováhy v nemalej miere riešia aj iné subjekty nielen štát a vládne organizácie. Tieto organizácie prispievajú do oblastí, ktoré sú podhodnocované rôznymi spôsobmi. Vykonávajú výskum a vývoj, zameraný na konkrétne oblasti s väčším dôrazom na daný ekologický problém. Mimovládne organizácie vedú vzdelávanie a osvetu v spoločnosti, pričom občania a firmy majú možnosť hlbšie porozumieť problematike.

S pribúdajúcimi svetovými krízami, akými boli v posledných obdobiach COVID-19 a vojna odohrávajúca sa na blízkom východe, vidíme že opodstatnenosť riešenia prístupu krajín k sociálnym a environmentálnym otázkam je na mieste. Rýchlo meniac sa situácia poukazuje dôležitosť tejto témy z hľadiska investovania do udržateľného rozvoja. Spôsobmi, akými jednotlivé krajiny prispievajú k obnove ekologickej rovnováhy a hospodárskemu rastu vypovedá o schopnosti zveľaďovania krajiny a v našom prípade aj územia Európskej únií. V tejto práci budeme analyzovať problematiku environmentálneho zdaňovania a postoj krajín pri prerozdeľovaní príjmov a výdavkov slúžiacich na ochranu prírody a teda či sa funkcia alokácie, prípadne do akej miery, naplnila.

1. Súčasný stav ekologického zdaňovania v zahraničí a na Slovensku

Doba inovácií nás doviedla k nevšedným pokrokom v oblastiach na medzinárodnej úrovni. Automatizácia procesov a výrobných štandardov docielila urýchlenie, na ktoré ľudstvo nebolo pripravené zdrojmi, ponúkanými našou planétou. Klimatická kríza, spôsobená človekom a jeho bezohľadným správaním vyústila k následkom, ktoré môžeme vidieť na denno-dennom poriadku. V závislosti od toho sme sa dostali do bodu, kedy nielenže je odporúčané no dokonca nutné prihliadať na environmentálne aspekty v oblasti podnikania. V zmysle riešenia týchto vzniknutých problémov, ktoré ovplyvňujú všetky krajiny, nehladiac na ich opatrenia je riešenie správneho nastavenia ekologického zdaňovania prioritou. Každá krajina má určité zdaňovacie techniky prispôbené vlastnému štátnemu usporiadaniu. Iné spoločensvá transformujú postupy z krajín, ktoré majú prepracovaný systém ekologického rozvoja.

Environmentálne výzvy, s ktorými sa v dnešnej dobe stretávame by mali mať nadštandardnú dôležitosť, pretože súčasné technologické postupy nám umožňujú zmeny k dlhodobu udržateľnému fungovaniu. Tento postoj uznáva aj Európska únia a jednotlivé európske krajiny, ktoré sa neustále snažia udržiavať ekologickú rovnováhu a svojimi nariadeniami a daňovými reformami úspešne prispievajú k dlhodobej ekonomickej prosperite.

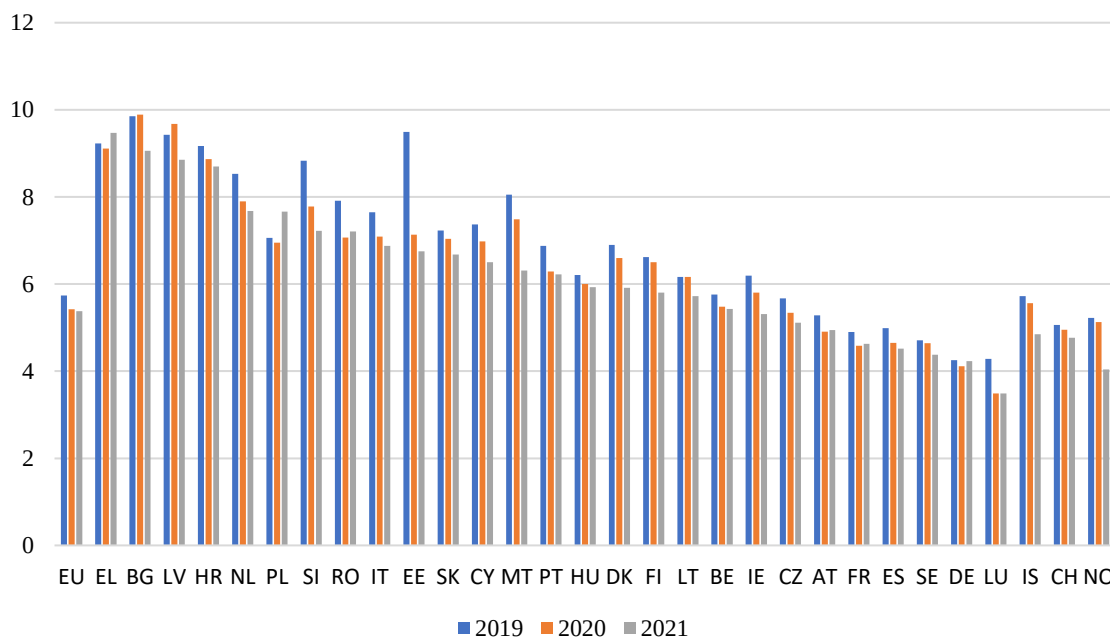
Samotná Európska rada uvádza, že jedným z najdôležitejších súčasných tém je ekologické zdaňovanie a jeho prínos k riešeniu zmeny klímy a podpora ambiciózných environmentálnych cieľov. Toto tvrdenie, podporujú aj členské krajiny Európskej únie a ich prístup k vlastnej daňovej sústave využívajú na báze slobodného uváženia, kedy si môžu vybrať a následne implementovať taký, ktorý im prináša daňovú rovnováhu.¹ Vyššie spomínané skutočnosti viedli k tomu, že v roku 2019 Európsky parlament vyhlásil klimatickú pohotovosť a vyzval Európsku komisiu k riešeniu vzniknutých problémov a cielenému znižovaniu emisií. Reakciou na to, bolo vytvorenie „Európskej zelenej dohody“, v ktorej bolo zakomponovaných niekoľko cieľov. Jedným z nich bol aj predpoklad na dosiahnutie klimaticky neutrálneho kontinentu do roku 2050.²

¹ EURÓPSKY PARLAMENT. *Informačné listy o Európskej únii*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2023-10-15]. [cit. 2023-11-22]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/92/vseobecna-danova-politika>

² EURÓPSKY PARLAMENT. *Zelená dohoda. Ako chce EÚ pracovať na klimatickej neutralite a udržateľnosti*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2023-11-06]. [cit. 2023-11-22]. Dostupné na:

Na nižšie uvedenom grafe si môžeme všimnúť vývoj environmentálnych daní, celkovú zmenu daní a sociálnych príspevkov medzi rokmi 2019 až 2021. Zoznam skratiek štátov, ktoré boli použité v grafe, nájdeme v prílohe č.1. Toto označenie vyplýva z protokolu uplatňovaného Európskou komisiou.³

Graf 1 Environmentálne dane v % a celková zmena daní a sociálnych príspevkov v rokoch 2019 až 2021



Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z Eurostatu, 2021

„Európska zelená dohoda“ uznáva kľúčovú úlohu daní pri prechode na ekologickejší a udržateľnejší európsky rast a potrebu lepšieho zosúladenia daňových systémov s cieľmi EÚ v oblasti klímy. Vhodne navrhnuté daňové reformy môžu skutočne podporiť hospodársky rast, pomôcť znížiť emisie skleníkových plynov zabezpečením účinnej tvorby cien uhlíka a prispieť k spravodlivému prechodu.⁴

Plán pre Európu efektívne využívajúcu zdroje obsahoval tento míľnik, ktorý popisoval, že do roku 2020 nastane zásadný prechod od zdaňovania práce k environmentálnemu zdaňovaniu a k podstatnému zvýšeniu podielu environmentálnych daní na príjmoch verejnej

<https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/priorities/klimaticke-zmeny/20200618STO81513/ekologicky-dohovor-ako-eu-pracuje-na-klimatickej-neutralite-a-udrzatelnosti>

³ EUROSTAT. *Tutorial: Country codes and protocol order*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2022-10-01]. [cit. 2023-11-30]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tutorial:Country_codes_and_protocol_order#Codes.2C_names_and_protocol_order_of_European_Union_.28EU.29_Member_States

⁴ EUROSTAT. *Environmental tax statistics – detailed analysis*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2023-10-20]. [cit. 2023-11-30]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Environmental_tax_statistics_-_detailed_analysis#General_overview

správy v súlade s osvedčenými postupmi krajín EÚ. Vzhľadom na klesajúci trend pozorovateľný v prípade podielu environmentálnych daní na celkových daňových príjmoch sa pri plnení cieľa politiky efektívneho využívania zdrojov nedosiahol žiadny významný pokrok. Hoci ekvivalentný pomer v prípade daní z práce začal klesať už počas finančnej krízy, oba podiely sa v rokoch 2011 až 2015 znížili. Keďže zdaňovanie práce zostalo v posledných rokoch pomerne stabilné a environmentálne dane od roku 2016 výrazne klesali, oba podiely dosiahli v roku 2018 podobnú úroveň, aká bola zaznamenaná v roku 2008. Pomer environmentálnych daní k celkovým daniam a sociálnym príspevkom však pokračoval v klesajúcom trende až do roku 2020, zatiaľ čo pomer daní z práce si v roku 2019 zachoval úroveň z predchádzajúceho roka a v roku 2020 sa zvýšil.⁵ Príjmy z environmentálnych daní sa rozdeľujú do štyroch hlavných kategórií:

- Energetické dane;
- dane z dopravy;
- dane zo znečistenia;
- dane zo zdrojov.

Energetické dane zahŕňajú dane z energetických produktov (napr. uhlie, ropné produkty, zemný plyn a elektrina) používaných na stacionárne účely aj na účely dopravy. V roku 2021 pochádzala prevažná väčšina príjmov z environmentálnych daní (78,4 %) z energetických daní. Do tejto kategórie daní sú podľa dohovoru zahrnuté aj dane z CO₂, keďže sa zvyčajne vyberajú z energetických produktov. Treba poznamenať, že energetické dane v prípade niektorých krajín nezahŕňajú poplatky uložené v rámci vyhradených systémov na financovanie prechodu na iné obnoviteľné zdroje energie, napr. nemecký zákon o obnoviteľných zdrojoch energie (EEG).⁶

Dane z dopravy zahŕňajú najmä dane súvisiace s vlastníctvom a používaním motorových vozidiel. V roku 2021 boli dane z dopravy druhým najväčším zdrojom príjmov z environmentálnych daní v EÚ, pričom predstavovali 18,1 % z celkového objemu.

⁵ YEMANE, W. a kol. *Do environmental taxes and environmental stringency policies reduce CO2 emissions? Evidence from 7 emerging economies*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2021-01-08]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1007/s11356-020-11475-8> /

⁶ ANDREW, J. *Environmental Policy in the EU: Actors, Institutions and Processes*. London: Routledge, 2021. 302 s. ISBN 978-11-3839-216-8.

Dane zo znečistenia a zdrojov zahŕňajú rôzne druhy daní: dane z ťažby surovín, z meraných alebo odhadovaných emisií do ovzdušia (napr. NO_x, SO₂) a vody, z hluku a z nakladania s odpadmi. V roku 2021 sa z daní zo znečistenia a zdrojov získalo len 3,5 % celkových príjmov EÚ z environmentálnych daní. Prerozdelenie jednotlivých kategórií v rámci environmentálneho zdaňovania nezaznamenalo významné zmeny od začiatku milénia pričom podiel daní z energií, daní z dopravy a daní zo znečistenia sa zmenil len v malej miere (2 %). Keďže príjmy z energetických daní predstavujú približne 78 % environmentálnych daní, ich vývoj do značnej miery určuje trend celkových príjmov z environmentálnych daní. V roku 2021 sa príjmy EÚ z energetických daní (v nominálnom vyjadrení) zvýšili o 9,9 % v porovnaní s ich hodnotou v roku 2020. V tom istom období sa príjmy EÚ z daní z dopravy zvýšili o 3,4 %, zatiaľ čo príjmy EÚ z daní zo znečistenia a zdrojov sa zvýšili o 7,6 %. Tento rastúci trend príjmov v oblasti spomínaných daní mohol nastať, pretože EÚ a jednotlivé krajiny sa snažia zavádzať stimuly a taktiež sprísňujú podmienky pre uplatňovanie podnikateľskej činnosti v oblastiach s environmentálnou záťažou.

V roku 2020 zostal príspevok domácností ako platiteľov daní rovnaký ako príspevok právnických osôb: celkové environmentálne dane pripadli na domácnosti vo výške 48,6 % a na právnické osoby vo výške 47,6 %. Spomedzi rôznych environmentálnych daní však korporácie prispeli 52 % na energetické dane, zatiaľ čo domácnosti prispeli 68,2 % na dane z dopravy. Prehľad jednotlivých údajov je uvedený na obrázku, ktorý je uvedený nižšie.⁷

⁷ EUROSTAT. *Environmental tax statistics – detailed analysis*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2023-10-20]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Environmental_tax_statistics_-_detailed_analysis#General_overview

Tabuľka 1 Celkové príjmy z environmentálnych daní podľa typu dane a daňového poplatníka

	Milión eur	% celkových environmentálnych daní	% HDP	% vládnych príjmov z daní a sociálnych príspevkov	% konkrétne vyjadrenie environmentálnych príjmov (podľa daňovníka)		
	2021				2020		
					Právnické osoby	Domácnosti	Nerezidenti
Celkové environmentálne dane	325 837	100	2,24	5,38	47,6	48,6	3,8
Dane z energie	255 297	78,4	1,76	4,21	52	43,3	4,6
Dane z dopravy	59 066	18,1	0,41	0,97	31	68,2	0,8
Daň zo znečistenia	11 474	3,5	0,08	0,19	42	56,8	1,2

* Poznámka: Podiel jednotlivých platiteľov sa nemusia nutne rovnať 100 % v dôsledku malého podielu nepridelených daní a podiel na HDP je vypočítaný s daňami nahlásenými vo vnútroštátnych daňových zoznamoch od októbra 2022

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z Eurostatu, 2021

Dane z CO₂ alebo uhlíkové dane sa ukladajú na obsah uhlíka vo fosílnych palivách. Zatiaľ čo všetky energetické dane zvyšujú cenu energetických produktov, dane z CO₂ musia mať jasný daňový základ (obsah uhlíka), čím sa tento typ dane odlišuje od ostatných energetických daní. V dôsledku toho daň z CO₂ motivuje k používaniu paliva s nižším obsahom uhlíka.

Uhlíkové dane sa považujú za hraničný prípad medzi daňami z energie a daňami zo znečistenia. V štatistikách EÚ sa však zaznamenávajú ako energetické dane vzhľadom na to, že sa ukladajú na energetické produkty a zvyčajne boli zavedené ako náhrada za iné energetické dane. Príjmy z týchto daní môžu byť v porovnaní s príjmami z daní zo znečistenia značné a zaznamenávanie daní z CO₂ spolu s daňami zo znečistenia by skreslilo časové rady na vnútroštátnej úrovni aj na účely medzinárodného porovnania.

Na obrázku, uvedenom v prílohe č.2 môžeme vidieť, že celkové daňové príjmy z CO₂ súvisiace s kvótami európskeho systému obchodovania s emisiami (EU ETS) vykázané krajinami EÚ dosiahli v roku 2021 až 16,5 miliardy eur. V porovnaní s týmito hodnotami boli výsledky v predchádzajúcich rokoch nižšie. V roku 2014 sa tento príjem pohyboval od 3,0 miliardy eur do 3,8 miliardy eur. V roku 2018 bol daňový príjem z CO₂ zaznamenaný vo výške 6,8 miliardy eur, zatiaľ čo v roku 2019 táto hodnota predstavovala 12,2 miliardy eur. V roku 2020 zostala hodnota daňových príjmov súvisiacich s kvótami EU ETS stabilná, čo predstavuje približne 6,4 % podiel na celkových príjmoch z daní z energie v EÚ.

Zďaleka najväčší daňový príjem z emisných povolení v EÚ zaznamenalo Nemecko (3,3 miliardy eur), za ním nasleduje Poľsko (2,9 miliardy eur), Taliansko (2,5 miliardy eur) a Španielsko (1,7 miliardy eur). Dôvod nárastu daňových príjmov môžeme hľadať v prísnejšej environmentálnej politike.

1.2 Daňová politika v oblasti ekológie v Dánsku

Dánsko má veľmi dlhú tradíciu dodržiavania systému pevných výmenných kurzov a dodržiava ho dodnes. V rámci krajín, ktoré patria do organizácií pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) je jedinečné, že sa tak deje pri zachovaní nezávislej meny: dánskej koruny, ktorá je naviazaná na euro. Základy štátu sú pevne ukotvené v euroatlantických štruktúrach, ktoré pre neho predstavujú podstatu regionálnej bezpečnosti a stability. Je zakladajúcim členom Severoatlantickej aliancie a od roku 1973 tiež členom Európskej únie, hoci s dohodnutými výnimkami z aplikácie komunitného práva EÚ. Dánsko sa môže pyšiť silnou a výkonnou ekonomikou, ktorá ťaží z otvorenosti k inovatívnym riešeniam. Práve v nich táto krajina často udáva európsky aj svetový trend.

Krajinu možno považovať za súčasť „prvej vlny“ krajín, ktoré koncom 80. a začiatkom 90. rokov 20. storočia pristúpili ku komplexnému využívaniu environmentálnych daní a ekologickej daňovej reformy, ktorá reagovala na v tom čase pomerne silný dopyt verejnosti. Pre zvýšenie a účinnejšiu reguláciu životného prostredia.⁸

V januári 1993 vláda iniciovala daňovú reformu, ktorá vstúpila do platnosti v roku 1994. Cieľom daňovej reformy bolo okrem iného zvýšiť úroveň ekologického zdaňovania a následne znížiť úroveň zdaňovania príjmov. Zvýšené ekologické zdaňovanie sa tiež považovalo za prostriedok na dosiahnutie vládneho cieľa, ktorým je zvýšenie environmentálneho povedomia verejnosti vo všeobecnosti. Reforma ďalej odrážala celkovú vládnu prioritu, že environmentálne záujmy by mali tvoriť pevný základ a integrálnu súčasť všetkých vládnych politík.

Išlo o inšpiráciu klasickými ekonomickými teóriami blahobytu Pigoua a ďalšími americkými a britskými štúdiami, ktoré začali koncom 80. rokov 20. storočia opisovať environmentálne zdaňovanie spôsobom "znečisťovateľ platí".

⁸ JACOBSEN, K. a kol. *Distributional implications of environmental taxation in Denmark*. [elektronický zdroj]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné na: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/65673/1/MPRA_paper_65673.pdf

Toto opatrenie malo slúžiť na ochranu životného prostredia, alebo skôr ako "trhový" nástroj regulácie životného prostredia. Environmentálne zdaňovanie by spôsobilo, že cena znečisťujúcich činností by odrážala skutočné spoločenské náklady s tým spojené a zároveň by poskytovala subjektom účinné ekonomické stimuly na zníženie úrovne environmentálne škodlivej spotreby.⁹

Okrem získania väčšieho blaha za verejné financie vynaložených na opatrenia na ochranu životného prostredia, environmentálni ekonómovia neskôr pridali "dvojitú dividendu" ako dodatočný prínos, ktorý možno získať z environmentálneho zdaňovania. Podľa tohto názoru, zatiaľ čo väčšina daní znižuje motiváciu, environmentálne dane korigujú deformácie, konkrétne externality vyplývajúce z nadmerného využívania environmentálnych služieb.

Nové prístupy environmentálnej ekonomiky neskôr podporila aj OECD, ktorá zdôraznila, že environmentálne zdaňovanie môže byť účinné z hľadiska ochrany životného prostredia, ak je správne navrhnuté a dane súvisiace s ochranou životného prostredia môžu prispieť k integrácii environmentálnej a hospodárskej politiky.¹⁰

Environmentálne hľadiská tak získali novú úlohu s dánskou daňovou reformou. Prvýkrát v histórii dánskej daňovej politiky reforma vzala zvýšenie úrovne environmentálnych daní a poplatkov za predpoklad poklesu úrovne dane z príjmu. V dôsledku toho sa daňovou reformou zaviedli nové ekonomické nástroje a pre niektoré existujúce sa zvýšili úrovne. Tieto akcie súviseli s daňovou úľavou na marginálnych príjmoch s cieľom presunúť daňové zaťaženie z práce smerom k zdrojom a environmentálnym tlakom. Vo všeobecnosti, môžeme environmentálne dane v Dánsku rozdeliť do týchto častí:

- Dane z palív, energie, skleníkových plynov;
- dane z vozidiel;
- ostatné ekologické dane (pesticídy, insekticídy, odpadová voda, jednorazové obaly, SO₂, NOX).¹¹

⁹ BASSE, M. *Environmental Law in Denmark*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. 158 s. ISBN 978-94-0351-940-1

¹⁰ KLOK, J. a kol. *Ecological Tax Reform in Denmark: history and social acceptability*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2004-10-18]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné na: <https://sdu.sk/IfW>

¹¹ DANISH MINISTRY OF TAXATION. *Other green taxes than on energy/GHG in Denmark*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2020-10-01]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné na: https://www.cepal.org/sites/default/files/presentations/jens_holger_helbo_latam_and_ca.pdf

Dánsky politický rámec hovorí o tom, že daňové sadzby by sa mali rovnať najvyšším externým nákladom a zároveň by výška sadzieb mala byť jednotná ako pre domácnosti tak aj pre podniky. Dochádza tu ale aj k tomu, že nežiadúce účinky environmentálnych daní na rozdelenie príjmov by sa mali upraviť prostredníctvom úpravy štruktúry dane z príjmov.

Z tohto rozdelenia a vývoja naprieč históriou vieme posúdiť aspekt dôležitosti práve energetických daní. Do tejto kategórie vieme zaradiť dane z výroby energie a energetických výrobkov napríklad pre dopravné účely. V tejto súvislosti môžeme hovoriť o nafta a benzíne. Ďalšie položky v zozname energetických produktov sú napríklad aj vykurovacie oleje, zemný plyn, elektrina a uhlie.

V uplatňovaní zvyšovania sadzby za pohonné hmoty akými sú napríklad aj benzín, dochádza k snahe o zníženie využívania automobilov, čo by malo mať za následok zlepšenie životného prostredia. V tomto prípade je nastavená vysoká registračná daň z motorových vozidiel, motocyklov a iných dopravných prostriedkov, ktorá sa pohybuje medzi 0 až 150 % z pôvodnej ceny dopravného prostriedku. V súčasnej dobe automobily, ktoré majú elektrický typ pohonu, nie sú zdaňované takým vysokým daňovým zaťažením ako automobily na dieselový alebo benzínový pohon. Systém tejto krajiny sa však do značnej miery zameriava práve na obmedzenie dopadov spotreby oxidu uhličitého – CO₂. Dochádza tu k uplatňovaniu zníženia spotreby CO₂ a vhodného nastavenia daňových podmienok pre podniky s cieľom zabrániť zničujúcim účinkom na konkurencieschopnosť spoločností.¹²

Emisie síry vznikajú pri spaľovaní palív s vysokým obsahom síry, ako je ropa a uhlie. Účelom dane je prispieť k zníženiu dánskych emisií SO₂ a tým prispieť k dosiahnutiu cieľa zníženia o 80 %. Daň za SO₂ možno považovať za zelenú daň v tom zmysle, že bola vyvinutá výlučne na dosiahnutie environmentálneho cieľa. Očakáva sa, že k tomuto zníženiu povedú nasledujúce štyri mechanizmy. Ich charakteristika je nasledovná:

- Daň zvýši náklady na energiu tam, kde je výroba založená na používaní palív, ktoré obsahujú síru. V dôsledku toho by sa znížila celková spotreba energie;

¹² CENTRUM KOMUNIKÁCIE A INFORMAČNÝCH ZDROJOV PRE VEREJNÚ SPRÁVU. *Informačné listiny*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-01-10]. Dostupné na: <https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp>

- daňou sa zmení štruktúra cien energie, čím sa podniky nahrádzajú palivá s vysokým obsahom síry (ako uhlie a ropa) palivami s nižším obsahom síry (ako je plyn a plynové oleje), keďže tieto sa stanú relatívne lacnejšími;
- daň poskytne ekonomický stimul pre vývoj nových palív s nízkym obsahom síry v rámci každého z rôznych typov palív;
- daňou sa podporia zlepšenia existujúcich zariadení na čistenie koncových potrubí.

Daň môže viesť k zníženiu celkovej spotreby energie. Tento efekt je ďalej posilnený skutočnosťou, že existuje pozitívna korelácia medzi obsahom síry a obsahom CO₂ v palivách.¹³

1.3 Daňová politika v oblasti ekológie v Slovinsku

Environmentálne dane v Slovinsku sú dôležitým aspektom environmentálnej politiky a úsilia o udržateľnosť krajiny. Tieto dane sú určené na internalizáciu nákladov na znečisťovanie životného prostredia a na podporu udržateľnejších postupov v rôznych odvetviach hospodárstva. Slovinsko ako člen Európskej únie zaviedlo niekoľko environmentálnych daní v súlade so smernicami a usmerneniami EÚ.

Podľa zákona o ochrane životného prostredia vláda prijala osem environmentálnych daní. Všetky spravuje Finančná správa Slovenskej republiky. Ich rozdelenie je nasledovné:

- Znečistenie ovzdušia emisiami oxidu uhličitého (daň z CO₂);
- používanie mazacích olejov a kvapalín;
- skládkovanie odpadových pneumatík;
- skládkovanie odpadových obalov;
- skládkovanie odpadu z elektrických a elektronických zariadení;
- znečistenie životného prostredia v dôsledku používania prchavých organických zlúčenín;
- znečistenie životného prostredia spôsobené vypúšťaním odpadových vôd;
- znečistenie životného prostredia spôsobené likvidáciou odpadu.¹⁴

¹³ YEMANE, W. a kol. *Do environmental taxes and environmental stringency policies reduce CO₂ emissions? Evidence from 7 emerging economies*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2021-01-08]. [cit. 2024-01-10]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1007/s11356-020-11475-8> /

¹⁴ FINANCIAL ADMINISTRATION OF THE REPUBLIC SLOVENIA. *Environmental taxes*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-01-10]. Dostupné na: https://www.fu.gov.si/en/taxes_and_other_duties/areas_of_work/environmental_taxes/#c1399

Z pohľadu plnenia daňovej povinnosti, platiteľmi environmentálnych daní sú osoby (právnické a fyzické) so sídlom v tejto krajine, pričom zahraničné subjekty nie sú platiteľmi dane. Platitelia dane musia zaregistrovať svoju činnosť pre každú environmentálnu daň, podať daňové priznanie a zaplatiť daň. Niektoré vyhlášky o environmentálnych daniach sa prijímajú najmä s cieľom zhromažďovať údaje o znečisťujúcich látkach, materiáloch a množstve materiálov, ktoré znečisťujú životné prostredie alebo ovzdušie.

Jednou z kľúčových environmentálnych daní na tomto území je daň z uhlíka, ktorej cieľom je znížiť emisie skleníkových plynov. Táto daň sa vzťahuje na fosílna palivá, ako je uhlie, ropa a zemný plyn, na základe obsahu uhlíka. Zvýšenie ceny palív s vysokým obsahom uhlíka motivuje podniky a jednotlivcov, aby zaviedli čistejšie zdroje energie a energeticky účinné technológie. Energetické a uhlíkové dane sa v krajine upravujú prostredníctvom Smernice prijatej Európskou úniou z roku 2003 a zároveň Zákomom o životnom prostredí (ZVO-1).¹⁵

Smernica o zdaňovaní energie, ktorá stanovuje minimálne sadzby pre zdaňovanie energie v členských štátoch EÚ upravuje mnohé oblasti v rámci ekologického zdaňovania. V tomto rámci boli 1. júla 2018 dane zo spotreby energie v Slovinsku ďalej špecifikované nasledovne:¹⁶

- Daň z energie sa vzťahuje na špecifické použitie ropných produktov, zemného plynu a uhlia a spotrebu koksu;
- daň z uhlíka s nominálnou sadzbou 17 eur za tonu CO₂ sa vzťahuje na rovnaké fosílna palivá, ako aj energetická daň;
- spotreba elektrickej energie sa zdaňuje (za MWh), okrem prípadov, keď sa používa na chemickú redukciu a elektrolytické a metalurgické procesy.

Slovinsko sa zúčastňuje na systéme EÚ ETS. Nastavenie ceny nie je uvedené v profiloch energetických daní. Firmy, ktoré sa zúčastňujú na systéme ETS, navyše podliehajú všetkým platným spotrebným daniam vrátane dane z uhlíka.

¹⁵ § 1 ods. 1. Zákona o ochrane životného prostredia (ZVO-2). [cit. 2024-01-10]

¹⁶ MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVINSKEJ REPUBLIKY. *Environmentálne ukazovatele v Slovinsku*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-01-10]. Dostupné na: okoljski_kazalci-energy_taxes-2018-07-24.pdf

V cestnej doprave je najvyššou sadzbou zdanený benzín a po ňom nafta. Nafta používaná na profesionálnu/komerčnú dopravu sa zdaňuje nižšou zákonnou sadzbou dane. LPG a zemný plyn (na obrázku nie sú označené) sú zdaňované výrazne nižšími sadzbami ako benzín a nafta. Bionafta a biobenzín (zaradené do skupiny „Rôzne použitie energie“), ktoré sa miešajú s ich fosílnymi ekvivalentmi sa zdaňujú rovnakými zákonnými sadzbami. Avšak vzhľadom na to, že ich nižšiu výhrevnosť sú efektívne sadzby dane na GJ vyššie. LPG a zemný plyn sú zdaňované tiež, ale ich použitie je veľmi nízke (tiež sú zaradené do kategórie rôzneho použitia).¹⁷ V prílohe č.3 sme si dovoľili uviesť prehľad efektívneho zdaňovania spotreby energie v sektore dopravy.

Zároveň treba povedať, že mazacie oleje a kvapaliny sa klasifikujú do 2 tried:

1. trieda - kódy colného sadzobníka 2710 19 81, 2710 19 87 a 3403 19 80 (základ dane: 0,1586 eur za kg);
2. trieda - kódy colného sadzobníka 2710 19 83, 2710 19 85, 2710 19 91, 2710 19 93, 2710 19 99, 3403 19 99, 3403 99 00 a 3819 00 00 (základ dane: 0,0793 eura za kg).¹⁸

V tabuľke uvedenej nižšie si môžeme všimnúť prehľad palív a ich úpravu na základe minimálnej úrovni zdanenia podľa množstva. Jednotlivé palivá sú rozdelené do skupín – kvapalnej a plynnej.¹⁹

¹⁷ OECD. *Taxing Energy Use 2019 Country note – Slovenia*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-01-10]. Dostupné na: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-energy-use-slovenia.pdf>

¹⁸ OECD. *Taxing Energy Use 2019 Country note – Hungary*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-01-10]. Dostupné na: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-energy-use-hungary.pdf>

¹⁹ Vyhláška o ekologickej dani z používania mazacích olejov a kvapalín. . [elektronický zdroj]. [cit. 2024-01-20]. Dostupné na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED3588>

Tabuľka 2 Prehľad palív a minimálna úroveň zdanenia pohonných hmôt

Nie.	Palivo	Množstvo uhlíka uvoľneného do ovzdušia počas spaľovania (t C/GJ)	Počet emisií CO ₂ (EO/t, EO/1000 l, EO/GJ /GCV/ alebo EO/MWh /GCV/)	Minimálna úroveň zdanenia vykurovacích palív v Spoločenstve
KVAPALNÉ PALIVÁ				
1	benzín položiek 2710 12 31 až 2710 12 90 a 2710 20 90	0,0189	2,3 EO/1000 l	
2	petrolej položiek 2710 19 21 až 2710 19 29	0,0195	2,5 EO/1000 l	
3	plynový olej položiek 2710 19 43 až 2710 19 48 a 2710 20 11 až 2710 20 19	0,0202	2,7 EO/1000 l	21 EUR/1000 l
4	vykurovací olej položiek 2710 19 62 až 2710 19 67 a 2710 20 32 až 2710 20 38	0,0211	3,2 EO/t	15 EUR/t
5	skvapalnený zemný plyn položky 2711 11 00	0,0153	0,1818 EO/MWh (GCV)	0,54 EUR/MWh (GCV)
6	skvapalnený ropný plyn položiek 2711 12 11 až 2711 19 00	0,0172	2,9 EO/t	
7	Ostatné ťažké oleje položky 2710 19 99	0,0211	3,1 EO/t	

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa prílohy k vyhláške o ekologickej dani z oxidu uhličitého pre Slovensko republiky, 2018

Okrem spotrebnej dane sa platí v tejto krajine aj daň zo spotreby elektriny. Táto daň sa vzťahuje na množstvo elektriny spotrebovanej domácnosťami, podnikmi a priemyselnými odvetviami. Sadzby dane sa môžu líšiť v závislosti od úrovne spotreby, pričom sú vyššie sadzby určené pre vyššiu úroveň spotreby. Výnosy z tejto dane sa často používajú na podporu programov energetickej účinnosti a rozvoj obnoviteľnej energie.

Na obrázku uvedenom v prílohe č.4 vidíme zmeny daní z elektriny, zemného plynu v priemysle a domácnostiach a ropných derivátov v reálnom vyjadrení v období 1995-2015. Medzi jednotlivými kategóriami nastala najväčšia zmena v kategórii „elektroenergetika - priemysel“.²⁰ Ďalšou dôležitou environmentálnou daňou v Slovinsku je daň za likvidáciu odpadu. Táto daň sa vzťahuje na zneškodňovanie rôznych druhov odpadov vrátane komunálneho odpadu a nebezpečného odpadu. Daň sa platí za odpad uložený na priemyselnej skládke (daň vyrubená štátom) a verejnej skládke (daň vyrubená miestnymi orgánmi).

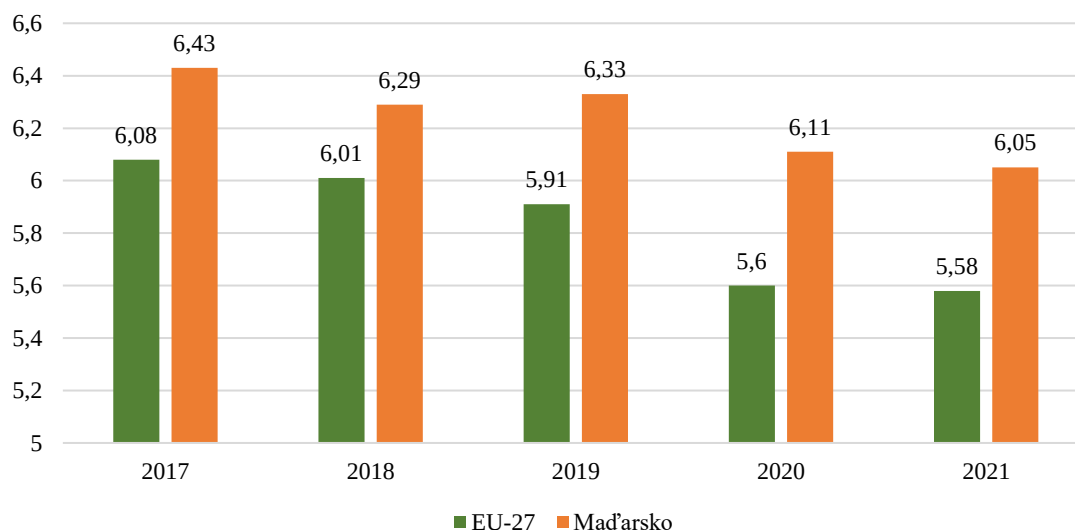
²⁰ Vyhláška o ekologickej dani z používania mazacích olejov a kvapalín. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-01-20]. Dostupné na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED3588>

Základ dane je 0,0022 eura za kilogram bežného odpadu, 0,011 eura za kilogram odpadu inak neohrožujúceho živé organizmy a 0,022 eura za kilogram nebezpečného odpadu.²¹ Cieľom dane je podporiť znižovanie odpadu, recykláciu a správne postupy nakladania s odpadom. Príjmy z tejto dane sa často používajú na financovanie infraštruktúry a iniciatív odpadového hospodárstva.²²

1.4 Daňová politika v oblasti ekológie v Maďarsku

Maďarsko ako jedna z krajín Vyšehradskej štvorky, sa neustále snaží zlepšovať systém zdaňovania. Je tomu tak aj v prípade „zelených daní“. Zdaňovanie jednotlivých krajín Európskej únie je z pohľadu environmentálnych daní v porovnaní s Maďarskom na nižšej úrovni. Vláda a jednotlivé opatrenia vo veci zdaňovania sa zlepšujú no aj cez tento fakt je finálny efekt slabý.²³

Graf 2 Podiel environmentálnych daní na celkovom zdaňovaní medzi rokmi 2017-2021 uvedené v %



Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu, 2024

²¹ Vyhláška o environmentálnej dani za znečisťovanie životného prostredia používaním prchavých organických zlúčenín. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-01-20]. Dostupné na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED4125>

²² ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVINSKA. *Environmental taxes 2022*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2023-09-27]. [cit. 2024-01-30]. Dostupné na: <https://www.stat.si/statweb/en/News/Index/11365>

²³ ŠTATISTICKÝ ÚRAD MAĎARSKA. *Environmental taxes in Hungary*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-02-01]. Dostupné na: <https://www.cbd.int/financial/fiscalenviron/hungary-envtax.pdf>

V tomto grafe vidíme ukazovateľ, ktorý meria podiel environmentálnych daní na celkových príjmoch z daní a sociálnych príspevkov. Kvôli presnejšej analýze sme si dovolili uviesť 5-ročné sledovacie obdobie. Najvýraznejší rozdiel medzi skúmanými entitami je v roku 2020 pričom krajina dosiahla 6,11 % a EÚ-27 dosiahlo 5,6 %.

Environmentálne dane v Maďarsku sú zamerané predovšetkým na podporu udržateľnosti, znižovanie znečistenia a dodržiavanie environmentálnych noriem Európskej únie. Jednou z daní, ktorá je uplatňovaná na tomto území je daň z oxidu uhličitého pričom jej cieľom je zníženie emisií skleníkových plynov a boj proti zmene klímy. Uhlíková daň v Maďarsku je zameraná predovšetkým na priemyselné odvetvia a činnosti, ktoré vypúšťajú do ovzdušia oxid uhličitý (CO₂) a iné skleníkové plyny. Daň sa zvyčajne vyberá na základe množstva vypusteného CO₂, pričom vyššie úrovne emisií podliehajú vyšším sadzbám dane.²⁴

Na obrázku uvedenom v prílohe č.5 si môžeme všimnúť priemerné ceny uhlíka, uvedené na vodorovnej osi a emisie skleníkových plynov na horizontálnej osi podľa konkrétnych odvetví. Čisté efektívne ceny uhlíka sú najvyššie v sektore cestnej dopravy, ktorý predstavuje 20,9 % celkových emisií v krajine. V sektore nehnuteľností je čistá efektívna emisná kvóta záporná. Na sektor nehnuteľností pripadá 15,9 % emisií skleníkových plynov.²⁵

V otázke zdaňovania energie, sa štát riadi smernicou EÚ z roku 2003 o environmentálnych požiadavkách a životnom prostredí. Zdaňovanie energie sa vzťahuje na tzv. kontrolované energetické produkty a platia ju obchodníci s energiou, nemaloobchodní spotrebitelia energie a hospodárske subjekty vyrábajúce energiu pre vlastnú potrebu. Základom dane je množstvo energetického produktu merané v jednotkách množstva stanovených pre danú sadzbu dane.

Sadzba dane:

- HUF/nm³ pre zemný plyn, ak sa ponúka, predáva alebo používa ako palivo pre cestné vozidlá, inak 0,3038 HUF/kWh;
- 310,50 HUF/megawatthodinu pre elektrinu;

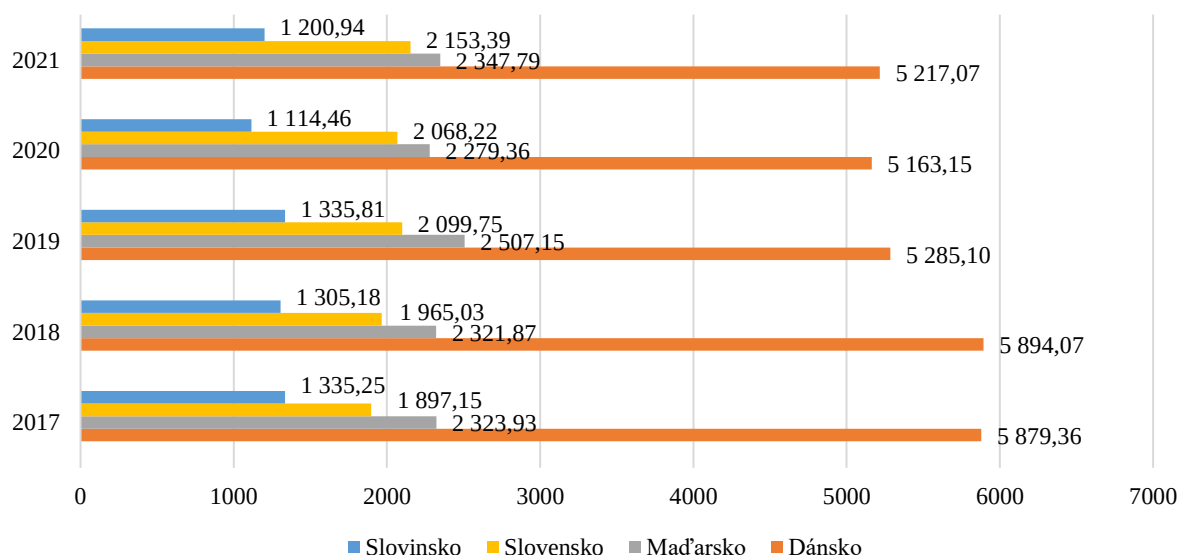
²⁴ RSM HUNGARY. *Energy tax*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-02-02]. Dostupné na: <https://www.rsm.hu/tax-to-know/energy-tax>

²⁵ OECD. *Carbon pricing in Hungary*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-02-02]. Dostupné na: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/carbon-pricing-hungary.pdf>

- 2,516 HUF/tisíc kilogramov pre uhlie uvedené v § 110 ods. 1 zákona 68 z roku 2016.

Pre priblíženie situácie si uvedieme prehľad uvedený v grafe nižšie, kde máme znázornené príjmy z environmentálneho zdaňovania energetických produktov medzi Dánskom, Maďarskom, Slovinskom a Slovenskou republikou pričom v tomto skúmaní boli zahrnuté všetky ekonomické odvetvia. Môžeme si všimnúť, že tieto príjmy z pohľadu Maďarska sa medzi rokmi výrazne nemenia a no sú na vyššej úrovni ako je tomu v Slovinsku a na Slovensku. V tomto skúmaní dominuje Dánsko, ktoré má najvyššie príjmy zo zdaňovania energetických produktov.²⁶

Graf 3 Príjmy zo zdaňovania energetických produktov medzi Dánskom, Maďarskom, Slovinskom a Slovenskou republikou medzi rokmi 2017-2021 uvedené v miliónoch eur



Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu, 2024

Povinnosť platiť daň za znečisťovanie vôd vzniká pri činnostiach, na ktoré sa vzťahuje povolenie na rybolov a ktoré znečisťujú povrchové vody. Medzi tieto činnosti patria okrem iného aj vodohospodárske zariadenia na vlastné účely, t. j. prevádzkovanie zariadení, ktoré sú určené na zásobovanie vodou na priemyselné, domáce a poľnohospodárske účely (napr. umiestňovanie, odvádzanie a čistenie odpadových vôd a zavlažovanie) na odstraňovanie škôd spôsobených vodou, na čistenie vody a využívanie vodnej energie. Výnimka sa však vzťahuje na určité činnosti, napríklad v prípade emisií látok znečisťujúcich vodu, pri ktorých sa znečistená voda opätovne využíva. Daň za znečisťovanie vôd sa vymeriava ako súčin kg

²⁶ EUROSTAT. *Analýza údajov*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-02-30]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_13_10/default/table?lang=en&category=t_env.t_env_air

množstva látok znečisťujúcich vodu vypustených ročne a jednotkovej dane platnej pre jednotlivé látky znečisťujúce vodu, upravenej koeficientom citlivosti na plochu vzťahujúcim sa na miesto vypúšťania a koeficientom likvidácie kalných látok.²⁷

V súčasnosti Maďarsko nemá DRS pre obaly ani plasty. Zákon č. 2 z roku 2021 o zmene a doplnení zákonov o energetike a odpadoch však od 1. januára 2024 zavedie systém vrátenia zálohy (známy aj ako systém vratných obalov) a novelizuje zákon č.185 z roku 2012 o odpadoch.

Vzhľadom na zmeny vo Všeobecných predpisoch o ochrane životného prostredia bude namiesto zálohy použitý vratný poplatok. Nariadenia vlády v tejto súvislosti vymedzujú okruh výrobkov, ktoré je potrebné vrátiť, aby sa znížila záťaž a znečistenie životného prostredia. Na uľahčenie vrátenia takýchto produktov budú predajcovia takýchto produktov účtovať poplatok za opätovné naskladnenie. V celkovom zdôvodnení zákona č.2 z roku 2021 sa zdôrazňuje, že účelom tohto zákona je implementácia vládneho akčného plánu pre klímu a životné prostredie, ktorého dôležitým prvkom je zabezpečenie možnosti recyklácie plastových fliaš.²⁸

Environmentálne dane z produktov sa riadia zákonom č. 85 z roku 2011 o environmentálnych daniach z produktov. Zaplatená suma závisí od colného sadzobníka a hmotnosti produktu. Podľa súčasného nariadenia je výška environmentálnej dani stanovená na:

- 57 HUF/kg (približne 0,16 eur) pre plasty vo všeobecnosti;
- 1900 HUF/kg (približne 5,30 eur) za plastové obalové vrecká.

Výška poplatku za obaly sa pohybuje od 19 HUF/kg do 57 HUF/kg (približne 0,05 až 0,16 eur) v závislosti od materiálu. Výška poplatku za biologicky rozložiteľné plastové tašky je 500 HUF/kg (približne 1,4 eur).²⁹

²⁷ RSM HUNGARY. *Energy tax*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-02-05]. Dostupné na: <https://www.rsm.hu/tax-to-know/energy-tax>

²⁸ CMS LAW TAX FUTURE. *Plastics and packaging laws in Hungary*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-02-10]. Dostupné na: <https://cms.law/en/int/expert-guides/plastics-and-packaging-laws/hungary>

²⁹ BOROS, A. a kol. *Opinion of the Hungarian Population on the Reform of Beverage Packaging Deposit-Refund System*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2021-06-03]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné na: <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/11/6373>

1.5 Daňová politika v oblasti ekológie na Slovensku

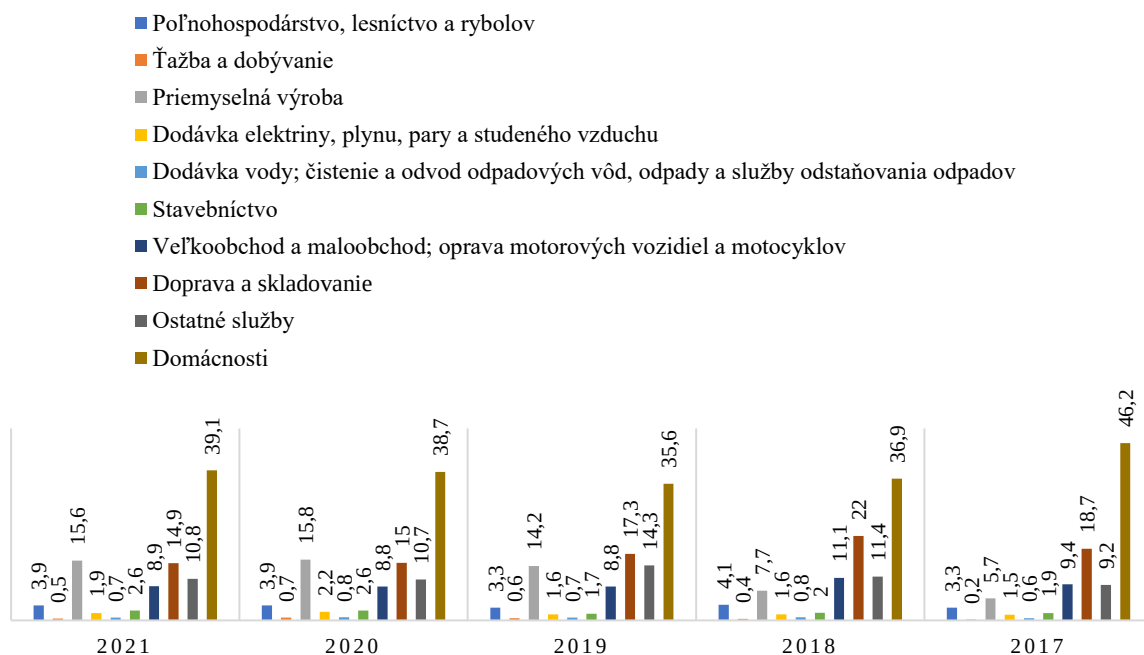
Slovensko je krajinou nachádzajúcou sa v centrálnej Európe, ktorá je členom Európskej únie a taktiež aj Vyšehradskej štvorky (spoločenstvo, ktoré je tvorené zo štátov: Poľsko, Česko, Maďarsko a Slovensko). Systém zdaňovania je v tomto štáte podobný ako v mnohých iných krajinách Európskej únie. Rozčleňujeme ho na samotné environmentálne dane a poplatky týkajúce sa oblastí životného prostredia. Príjem z poplatkov, putuje do environmentálneho fondu spravovaného Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky, ktorý je zriadený na *„uskutočňovanie štátnej podpory starostlivosti o životné prostredie a tvorbu životného prostredia na princípe trvalo udržateľného rozvoja. Hlavným poslaním fondu je poskytovanie finančných prostriedkov žiadateľom vo forme dotácií alebo úverov na podporu projektov v rámci činností zameraných na dosiahnutie cieľov štátnej environmentálnej politiky na celoštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni.“*³⁰

Krajina sa riadi európskou smernicou, upravujúcou zdaňovanie environmentálnych produktov uplatňovanou na medzinárodnej úrovni. Táto smernica v Slovenskej republike vstúpila do platnosti 01. júla 2008. Na základe toho sa upravuje aj zdaňovanie energie. Na grafe nižšie vidíme prehľad podielu odvetví hospodárstva a domácnosti na daniach z energie medzi rokmi 2017 až 2021 zobrazených v %.³¹

³⁰ ENVIRONMENTÁLNY FOND. *O nás*. [elektronický zdroj]. [cit. 2023-03-01]. Dostupné na: <https://envirofond.sk/o-nas/>

³¹ ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *DATAcube*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-03-02]. Dostupné na: https://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/zp1009rs/v_zp1009rs_00_00_00_sk

Graf 4 Podiel odvetví hospodárstva a domácností na daniach z energie vyjadrené v %



Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov zo štatistického úradu Slovenskej republiky, 2024

Z údajov vyplýva, že najvyšší podiel daní z energie počas celého sledovaného obdobia pripadá na domácnosti. V roku 2021 to bolo konkrétne 39,1 %. Táto skutočnosť mohla byť zapríčinená objemom spotreby energie v domácnostiach a jednotlivých produktov ako napríklad: uhlie, ropa, zemný plyn, elektrina a tiež oxid uhličitý. Spotreba týchto produktov sa následne odrazila v zdanení.

Dane pochádzajúce z energie obsahujú taktiež aj dane z energetických produktov využívaných v oblasti dopravy (ktorými sú benzín a nafta) ale taktiež aj v stacionárnych zdrojoch (vyššie spomínané uhlie, elektrina, palivové oleje a zemný plyn). Ako sme už uvádzali v predchádzajúcich podkapitolách patria sem aj dane z tzv. biopalív a ďalších obnoviteľných zdrojov a dane z CO₂. V prípade Slovenska hovoríme o:

- Daň z minerálnych olejov;
- daň z elektriny;
- daň u uhlia;
- daň zo zemného plynu;
- daň za umiestnenie jadrového zariadenia;
- daň z úhrad za skladovanie plynov a kvapalín;
- emisné kvóty.³²

³² ROMANČÍKOVÁ, E. *Ekonomía a životné prostredie*. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 71 s. ISBN 978-80-8078-426-3.

Do dane z dopravy spadajú dane súvisiace s používaním a vlastníctvom motorových vozidiel zahŕňajúce aj dane z ďalších dopravných prostriedkov akými sú aj lietadlá. Dane z pohonných hmôt sem nespádajú keďže sú zahrnuté v daniach z energie. V našej republike sa uplatňujú: poplatok za registráciu motorového vozidla, daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta a cestná daň.³³

V prípade daní zo znečistenia na Slovensku dochádza k uplatňovaniu nasledovných daní: poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd, daň z úhrady za dobývací priestor a poplatkov za znečistenie ovzdušia. Ak sa pozrieme na dane zo zdrojov respektíve surovín, zistíme že sa v krajine neuplatňujú žiadne takéto dane. Dôvodov môže byť niekoľko no môžeme predpokladať, že po analýze vláda a iné zodpovedné zložky usúdili neopodstatnenosť takýchto daní na tomto území.

³³ ENVIORTÁL. *Dane s environmentálnym aspektom*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2023-10-16]. [cit. 2024-03-02]. Dostupné na: <https://www.enviroportal.sk/indicator/detail?id=361>

2. Ciele práce, metodika práce a metódy skúmania

Vo svete narastá názor, že súčasné daňové systémy je potrebné prepracovať a zmodernizovať, aby sa vyrovnali prevládajúcimi environmentálnymi, sociálnymi a ekonomickými výzvam. Medzi tieto výzvy patrí technologický vývoj, demografické zmeny, rastúca nerovnosť a nasledujúce environmentálne problémy: zmena klímy, strata biodiverzity a nadmerná spotreba prírodných zdrojov. V tejto diplomovej práci sa pozrieme na vývoj environmentálnych daní vo vybraných krajinách a následne zanalyzujeme úspešnosť ich zavedenia.

2.1 Cieľ práce

Primárnym cieľom tejto práce je zhodnotenie vplyvu existencie environmentálnych daní v súvislosti s ochranou životného prostredia. Ide o skúmanie zavádzania týchto daní a ich skutočný prínos pre krajinu a finálny ukazovateľ zlepšenia životného prostredia – či už sa jednalo o priamy zásah vlády alebo zriadenie fondu na obnovu a zlepšenie fungovanie kvality životného prostredia.

K tomu aby sme dosiahli stanovený cieľ si musíme vyčleniť aj parciálne ciele, pričom ich zodpovedanie zohráva dôležitú úlohu pre hlavnú skúmanú otázku. Parciálnymi cieľmi v našom prípade teda sú:

- Preskúmanie aktuálneho stavu v oblasti daní zameraných na environmentálne zdaňovanie vo vybraných krajinách: Dánsko, Slovinsko, Maďarsko a Slovensko;
- analýza environmentálnych aspektov, ktoré sú implikované v praxi v spomínaných krajinách a ich následne porovnanie s výsledkami na úrovni Európskej únií;
- vyhodnotenie zavedených environmentálnych daní vo vzťahu k príjmom plynúcich do štátneho rozpočtu a skúmaného vplyvu na HDP krajiny.

2.2 Metodika práce a metódy skúmania

Táto diplomová práca sa zameriava na porovnanie vplyvu environmentálnych daní vo vybraných krajinách a to, či príjem z týchto daní do štátneho rozpočtu zohráva priamu úlohu na zlepšení životného prostredia krajín. Krajiny boli vybrané na základe zváženia niekoľkých aspektov, akými sú napríklad: veľkosť krajiny, štátne usporiadanie, ekonomická a politická situácia a v neposlednom rade aj členstvo v Európskej únii.

Po následnom zvážení týchto aspektov sme si vybrali krajiny, ktorými sú: Dánsko, Slovinsko, Maďarsko a Slovensko. Pre určenie hlavného cieľa tejto diplomovej práce bolo nutné vykonať niekoľko krokov a metód aby sme si vyčlenili hlavné oblasti, ktoré chceme zanalyzovať. K tejto analýze a dostatočnej orientácii v skúmanej problematike, sme si prešli viacero prác a vedeckých článkov, vedených odborníkmi v oblasti environmentálneho rozvoja a ekonomickej prosperity krajín v 21. storočí so zreteľom na implementáciu moderných technológií. Pri zhodnocovaní súčasného stavu bolo potrebné zistiť situáciu a politické nastavenie krajín, ktoré sme vykonali štúdiom kníh a výročných správ organizácií zúčastňujúcich sa na procese environmentálneho zefektívňovania. Oboznámenie sa s nariadeniami a smernicami na úrovni Európskej únie a vnútroštátnych zákonov na národnej úrovni pokladáme ako súčasť naštudovania si problematiky.

V teoretickej časti, tejto práce sme sa zameriavali na zosumarizovanie aktuálnych environmentálnych daní, noriem a stanovených kvót, a prehľad percentuálneho vyjadrenia jednotlivých daní. Taktiež sme v tejto časti uviedli určité nastavenie a zmysel Európskeho prístupu k skúmanej problematike. Využili sme metódu komparácie, pričom sme porovnávali príjmy z energetických daní naprieč vybranými krajinami. Následnou analýzou sme bližšie charakterizovali vládne ustanovenie krajín a ich dopad na ekonomickú stabilitu celej krajiny. V časti, zameranej na praktické skúmanie sme touto metódou abstrahovali aspekty zameriavajúce sa na využitie príjmu z environmentálnych daní jednotlivých krajín.

V práci nájdeme aj iné štatistické metódy, ktoré boli použité pri spracovaní dát a dostupných informácií. Tieto štatistické ukazovatele sme čerpali z portálu štatistického úradu Slovenskej republiky a taktiež aj Eurostatu, ktorý je pod záštitou Európskej komisie. Údaje, ktoré sme týmto skúmaním získali boli spracované do 10 grafov a 4 tabuliek.

V praktickej časti sme pomocou analýzy skúmali aktuálny stav environmentálneho zdaňovania, práve z pohľadu príjmu do štátneho rozpočtu a skúmania, kde v závere končia financie, získané prostredníctvom výberu daní spojených s týmto sektorom zdaňovania. Pozrieme sa teda či zavedenie daní zavedených na environmentálne aspekty zvyšuje príjem do štátneho rozpočtu a komparáciou vyhodnotíme v akom významnom množstve v porovnaní s ostatnými krajinami. V neposlednom rade, sa pozrieme aj na to či jednotlivé krajiny, tieto financie používajú aj na financovanie verejných statkov spojených s environmentálnym prostredím.

Podľa dostupných informácií zanalyzujeme existenciu štátnych a mimovládnych fondov, zameraných na zlepšenie životného prostredia a uvedieme v akej podobe táto pomoc prebieha. Indukciou a syntézou vyhodnotíme tieto ukazovatele a zhrnieme ich do kompletného celku.

Základným skúmaným ukazovateľom tejto práce je miera zlepšenia životného prostredia, ktorá je uskutočňovaná prostredníctvom príjmov zo štátneho rozpočtu a ich následným použitím a efektivita environmentálnych daní v krajinách, ktorými sú Dánsko, Slovinsko, Maďarsko a Slovensko. Z tohto pohľadu je nutné zhodnotiť plusy a mínusy tohto politického nastavenia a možnosti zlepšenia do budúcnosti, ktoré by mohli byť účinnejšie.

3. Teoretické predpoklady zdaňovania

Environmentálne dane, známe aj ako zelené dane, dane zo znečistenia alebo ekologické dane, predstavujú široký rozsah legislatívnych poplatkov pre podniky a fyzické osoby, ktorých cieľom je obmedziť praktiky, ktoré poškodzujú životné prostredie. Existuje mnoho foriem environmentálnych daní, z ktorých niektoré sú zamerané na potrestanie tých, ktorí vytvárajú a prispievajú svojou produkciou k znečisteniu planéty, a niektoré z nich sú zamerané na odmeňovanie tých, ktorí používajú postupy šetrné k životnému prostrediu. Z tohto hľadiska je dôležité pozrieť sa na teoretické východiská týkajúce sa týchto daní a problém súvisiaci so zistením využitia príjmov putujúcich do štátneho rozpočtu z environmentálnych daní.

3.1 Ekonomické východiská z pohľadu Adama Smitha

Pri výbere našej témy sme si pre objasnenie teoretických základov vybrali ekonóma, ktorý svojou prácou a svojimi názormi prispel do vednej disciplíny - ekonómie a humanitných odborov ako takých v nemalej miere a bol jedným zo zakladateľov modernej ekonómie. Týmto ekonómom je Adam Smith, ktorý sa spolu s Johnom Lockeom podieľal na formovaní klasického liberalizmu. Išlo o myšlienku, že voľný trh má fungovať za predpokladu minimálneho zásahu štátu. Táto ekonomická teória zdôrazňuje predovšetkým ľudské práva a individuálne slobody.³⁴ Smith stál za vznikom filozofie voľných trhov pričom táto teória kladie dôraz na minimalizáciu úlohy vládnych zásahov a zdaňovania na voľných trhoch. Podľa Smithovej viery a teórie je bohatý národ taký, ktorý je obývaný občanmi, ktorí produktívne pracujú, aby sa zlepšili a riešili svoje finančné potreby. V tomto druhu ekonomiky by podľa Smitha človek investoval svoje bohatstvo do podniku, ktorý mu s najväčšou pravdepodobnosťou pomôže získať najvyšší výnos pre danú úroveň rizika. Pre Smitha je inštitucionálny rámec nevyhnutný na to, aby nasmeroval ľudí k produktívnym činnostiam, ktoré sú prospešné pre spoločnosť. Tento rámec pozostáva z inštitúcií, ako je súdny systém určený na ochranu a podporu slobodnej a spravodlivej hospodárskej súťaže. V tomto rámci však musí existovať súťaživosť a spravodlivosť.³⁵

³⁴ REISMAN, D. *Adam Smith's Sociological Economics*. London: Routledge. 2010. 177 s. ISBN 978-02-0309-276-7.

³⁵ ELTIS, W. *The Classical Theory of Economic Growth*. London: Palgrave Macmillan Publishers Limited 2000. 243 s. ISBN 978-0-333-80300-4.

Smith vo svojej publikácii „Bohatstvo národov“ predstavil tzv. kanóny zdaňovania, ktoré definujú množstvo pravidiel a princípov, na ktorých by mal byť vybudovaný dobrý daňový systém. Hoci tieto kánony zdaňovania boli prezentované už dávno, stále sa používajú ako základ diskusie o princípoch zdaňovania. Jednotlivými kanónmi sú:

- **Kanón spravodlivosti:** ide o to, že daňové bremeno musí byť rozdelené rovnako a spravodlivo vo vzťahu k schopnostiam platiteľov dane. Z toho vyplýva, že na zabezpečenie kánonu rovnosti sa dane majú ukladať v súlade s princípom platobnej schopnosti a primeranosti.
- **Kanón istoty:** tento kánon tvrdí, že daň, ktorú má jednotlivец zaplatiť, by mala byť pevne stanovená s určenými pravidlami ako pre platiteľov tak aj pre prijímateľov dane a nie ľubovoľná, pokiaľ ide o čas zaplatenia, spôsob zaplatenia alebo množstvo, ktoré má byť odvedené.
- **Kanón hospodárnosti:** tento kánon znamená, že náklady na výber dane by mali byť čo najmenšie. Každá daň, ktorá je spojená s vysokými administratívnymi nákladmi a oneskorenou platbou by mala byť eliminovaná.
- **Kanón výhodnosti:** podľa tohto kánonu by sa dane mali ukladať a vyberať takým spôsobom, ktorý poskytuje najväčšie pohodlie nielen daňovníkovi, ale aj vláde.³⁶

Ďalší ekonóm Charles Francis Bastable, klasický ekonóm, prišiel s ďalšími kanónmi akými sú:

- **Kánon produktivity:** v tomto kanóne ide o to, že daň je produktívna len vtedy, keď pôsobí ako stimul k výrobe. V súlade s tým tento kánon znamená, že daň musí prinášať dostatočné príjmy a nesmie nepriaznivo ovplyvňovať výrobu v hospodárstve.
- **Kanón pružnosti:** podľa tohto kánonu by mal mať ideálny daňový systém spravodlivo pružný charakter v súlade s požiadavkami krajiny.
- **Kánon jednoduchosti:** daňový systém by mal byť čo najjednoduchší. Každá daň musí byť jednoduchá a zrozumiteľná pre ľudí, aby si ju daňovník dokázal vypočítať a následne zaplatiť.
- **Kánon rozmanitosti:** tento kánon znamená, že zdaňovanie musí byť dynamické a existencia viacerých daňových systémov rôzneho charakteru nie je efektívna.
- **Kánon účelnosti:** tento kánon stanovuje, že daň by sa mala určovať na základe jej hospodárskej, sociálnej a politickej účelnosti.³⁷

³⁶ SMITH, A. *An Inquiry in to the Nature and the Causes of the Wealth of Nations*. 6th edition. London: Methuen & Co., Ltd., 1950. Prekl. Irgl, V., Jindrová, A., Pytelka, J., Tryml, S. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, n. p., 1958. 1. sv. kniha III. 402 s.

³⁷ MALONEY, T. *8 Charles Francis Bastable on trade and public finance*. London: Routledge. 2010. 10 s. ISBN 978-0203-84632-2.

Pri vymedzení pojmu, z hľadiska OECD môžeme hovoriť o tom, že daň sa obmedzuje na povinné bezodplatné platby do vládneho systému alebo iného národného orgánu. Dane sú bezodplatné v tom zmysle, že výhody ktoré vláda poskytuje daňovníkom, nie sú zvyčajne úmerné ich platbám.³⁸

Ak sa pozrieme na názory súčasných slovenských ekonómov, pojem daň K. Vlachynský a kol. definujú ako: „*fiškálny vzťah, s charakterom nenávratnosti, jednostrannosti a vynútiteľnosti, medzi daňovými subjektmi a štátom/územnou samosprávou, pričom ekonomickou vlastnosťou daní je to, že sú nástrojom rozdeľovania a znovurozdeľovania*“.³⁹ Ak sa pozrieme na toto vyjadrenie môžeme povedať, že charakteristika daní ako takej bola popísaná z finančného pohľadu s cieľom účelného využitia.

Ekonóm Petranka má na to taký názor, že existencia daňového systému úzko súvisí s poklesom individuálneho ekonomického úžitku, ktorý je popísaný v určitej hodnote, pričom je tento obnos zaplatený a odvedený v určitom termíne a v určitej výške platiteľom dane prijímateľovi dane, ktorým je štát alebo samospráva prípadne iný štát.⁴⁰

Z právneho hľadiska, hovorí K. Kubatová že daň je „*povinná, nenávratná, zákonom určená platba do verejného rozpočtu, ktorá je neúčelová a neekvivalentná, pričom sa buď v pravidelných časových intervaloch opakuje alebo je nepravidelná a platí sa za určitých okolností*“.⁴¹

Pri definovaní zdaňovania, J. Medved' hovorí, že zdaňovanie môžeme vyjadriť ako „*ukladanie a vyberanie daní (alebo aj iných povinných platieb) platených štátu/územnej samospráve s primárnym cieľom získať zdroje na financovanie výdavkov/potrieb štátu/územnej samosprávy*“.⁴² Z tohto tvrdenia, môžeme zdaňovanie vnímať ako určitý systém fungovania medzi prijímateľmi dane a platiteľmi dane, ktorý je založený na zákonom stanovených pravidlách pričom tieto pravidlá musia byť rešpektované oboma zúčastnenými stranami.

³⁸ OECD. *Revenue statistics 2021. The OECD Classification of Taxes*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-03-05]. Dostupné na: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/oecd-classification-taxes-interpretative-guide.pdf>

³⁹ VLACHYNSKÝ, K. a kol. *Finančný slovník výkladový*. Bratislava: Iura Edition, spol. s.r.o. 2012. 502 s. ISBN 978-80-8078-469-0.

⁴⁰ PETRENKA, J. a kol. *Úvod do daňovníctva*. Bratislava: Súvaha. 2003. 5 s. ISBN 80-88727-64-2.

⁴¹ KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teória a politika*. Praha: Eurolex Bohemia. 2000. 16 s. ISBN 80-902752-2-2.

⁴² MEDVEĎ, J. a kol. *Daňová teória a daňový systém*. Bratislava: Sprint. 2009. 288 s. ISBN 978-80-89-393-09-1.

3.2 Názory na ekologizáciu v oblasti daní ekonómov 21. storočia

Ak sa pozrieme na názory ekonómov súčasnej doby môžeme vidieť rôzne závery. Napríklad v práci Miceikiene, Astrida; Čiulevičienė, Vida; Rauluskeviciene, Jolanta a kol.,⁴³ ide o analýzu vplyvu environmentálnych daní na ochranu životného prostredia. Pozerajú sa na situáciu v krajinách: Európy, Spojených štátov amerických, Japonska, Číny, Nórska a Turecka. Viaceré krajiny zo skúmaných už prijali určité opatrenia týkajúce sa zmeny klímy a opatrení na zmiernenie znečistenia životného prostredia po tom, ako znečistenie životného prostredia dosiahlo úroveň, ktorá si vyžadovala skutočnú pozornosť už v 60. rokoch minulého storočia. Jedným z takýchto opatrení sú environmentálne dane, ktoré regulujú vzájomný vzťah medzi hospodárstvom a životným prostredím. Príjmy získané z týchto daní sú určené na podporu udržateľného hospodárstva založeného na ochrane prírody a ekologickejšej výrobe. Význam environmentálnych daní je definovaný v ich schopnosti znižovať znečistenie životného prostredia. Výskumníkom sa však zdá, že v tomto aspekte nenašli zhodu. Castiglione a kol.,⁴⁴ zdôraznili, že uplatňovanie environmentálnych daní možno považovať za kontroverzné politické opatrenie. Existujú však dôkazy o pozitívnom vplyve environmentálnych daní, najmä pokiaľ ide o zníženie znečistenia v ekonomicky rozvinutých krajinách. Na druhej strane tvrdia, že environmentálne dane znižujú výsledky hospodárskej činnosti, pretože majú rušivý vplyv na výrobu a spotrebu. Hoci vedecká literatúra poskytuje pomerne komplexnú analýzu vplyvu environmentálnych daní na ochranu životného prostredia a ekonomiku, štúdie sa zvyčajne obmedzujú len na porovnanie príjmov z environmentálnych daní s obmedzenými ukazovateľmi znečistenia životného prostredia, ako sú napríklad národné emisie CO₂ alebo emisie skleníkových plynov (GHG). Pomerne málo diskusií sa však venuje metóde hodnotenia a identifikácie vplyvu environmentálnych daní na ukazovatele znečistenia životného prostredia, ako aj o hlavným faktorom, ktoré sa majú analyzovať pri posudzovaní vplyvu environmentálnych daní.

⁴³ MICEIKIENE, ASTRIDA; ČIULEVIČIENĖ, Vida; RAULUSKEVICIENE, JOLANTA a kol. *Assessment of the effect of environmental taxes on environmental protection*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2018-02-23]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné na: <https://www.zbw.eu/econis-archiv/bitstream/11159/3928/1/1688748067.pdf>

⁴⁴ CASTIGLIONE, C. a kol. *Environment and economic growth: is the rule of law the go-between? The case of high-income countries*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2015-08-25]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné na: <https://link.springer.com/article/10.1186/s13705-015-0054-8>

Chandra a kol.,⁴⁵ skúmali prepojenie medzi environmentálnymi daňami a environmentálnymi inováciami. Výskum bol vykonaný na 42 krajinách s vysokými a strednými príjmami do štátneho rozpočtu v rokoch 1995 až 2018. Dlhodobé výsledky naznačujú, že environmentálne dane stimulujú technologické inovácie. Politické dôsledky tejto štúdie naznačujú, že zavedenie environmentálnych daní môže urýchliť pokrok v oblasti environmentálnych technológií na znižovanie emisií uhlíka a udržateľný rozvoj v krajinách s vysokými a strednými príjmami, s možným využitím v širokom spektre krajín, najmä ako dôkazový základ pre rozvojové krajiny s cieľom skrátiť časové horizonty prechodu na energetiku.

Viacere medzinárodné organizácie, ako napríklad Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), Organizácia Spojených národov (OSN) a Svetová banka odporúčajú, aby tvorcovia politik zaviedli environmentálnu daň s cieľom znížiť klimatické zmeny, chrániť životné prostredie a získať pre vlády vyšší príjem. Účinnosť politiky závisí od starostlivo navrhnutého rámca, ktorý v podstate prijíma sociálne a hospodárske nariadenia na podporu krajiny a širšej verejnosti. Muhammad, Hasnu a Ekins,⁴⁶ zistili, že ľudia majú väčšiu podporu, keď sú dobre informovaní o účinnosti politiky a obsahu politiky, najmä o využívaní príjmov. Majú pozitívny postoj k ochrane životného prostredia a vnímajú politiku ako spravodlivú z hľadiska rozdelenia nákladov a sociálneho zdieľania a v neposlednom rade prejavujú záujem v otázke globálneho otepľovania.

Práca ekonómov Kallbekken a Sælen,⁴⁷ sa zaoberá otázkou, ktoré faktory ovplyvňujú podporu zdaňovania pohonných hmôt. Pri skúmaní tejto problematiky sa vedci dostali k odpovedi, že podporu nemožno dobre vysvetliť bez zachytenia širokého spektra motivačných faktorov a je tiež veľmi dôležité zachytenie politických prístupov. Vyplýva z neho, že neexistuje žiadny čarovný vzorec pre zvýšenie podpory občanov pre environmentálne dane. Existujú však niektoré otázky, na ktoré sa možno zamerať: dôvera v to, ako efektívne vláda zaobchádza s nadobudnutými príjmy a vnímanie toho, že zdaňovanie veľmi málo prispieva k zmene správania, a tým k zníženiu environmentálnych problémov.

⁴⁵ CHANDRA, S., HOSAN, S. a kol. *The role of environmental taxes on technological innovation*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2021-10-01]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné na: <https://sdu.sk/TTXGj>

⁴⁶ MUHAMMAD I., NAZIHAH MOHD HASNU N. a EKINS P. *Empirical Research of Public Acceptance on Environmental Tax: A Systematic Literature Review*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2021-10-15]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné na: <https://www.mdpi.com/2076-3298/8/10/109>

⁴⁷ KALLBEKKEN, S., SÆLEN, H. *Public acceptance for environmental taxes: Self-interest, environmental and distributional concerns*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2011-03-02]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné na: <https://sdu.sk/O6MS>

3.3 Pozitíva zavádzania environmentálnych daní

Zhang, Wang a kol.,⁴⁸ vo svojej práci popisujú dôležitosť hľadania protipatrení v oblasti ochrany životného prostredia a riadenia klímy s cieľom čeliť vážnym výzvam. Z empirických výsledkov vyplýva, že environmentálne dane celkovo prispievajú k zníženiu frekvencie výskytu teplotne neobvyklého počasia a zohrávajú pozitívnu úlohu pri znižovaní emisií oxidu uhličitého v krajinách OECD. Z ďalšieho výskumu vyplýva, že pri realizácii environmentálneho zdanenia by sme mali prikladať význam investíciám do fondov na ochranu životného prostredia a výskumu a vývoju technológií na ochranu životného prostredia. Pri zmyšľaní o pozitívnom aspekte vidíme, že na jednej strane môžu krajiny stanoviť normy pre výber poplatkov za emisie skleníkových plynov podľa zásady „znečisťovateľ platí“ s ohľadom na svoje aktuálne podmienky, pričom sa environmentálne dane môžu stať medzinárodne uplatniteľným, ale individualizovaným prostriedkom na zmiernenie zmeny klímy. Na druhej strane sú environmentálne dane formou stimulačnej regulácie. Zatiaľ čo princíp osobitných fondov poskytuje osobitné finančné prostriedky na správu životného prostredia a ochranu klímy, niektoré politiky preferenčných daní prispievajú k tomu, aby podniky boli motivované k zavádzaniu technológií na znižovanie emisií.

K názoru prispievajú aj M. Bashir a kol.,⁴⁹ ktorých tvrdenia sa opierajú o výsledky výskumu uskutočnených v Európskych krajinách. Ide o to, že z ekonometrickej analýzy vyplýva, že environmentálne predpisy brzdia spotrebu energie z obnoviteľných zdrojov v OECD. Štúdia naznačuje, že environmentálna politika by sa mala zamerať na implementáciu environmentálnych stratégií a vytvoriť súvzťažnosť medzi environmentálnymi predpismi a vývojom environmentálnych technológií s cieľom podporiť priemysel obnoviteľných zdrojov energie v rozvinutých krajinách. Podľa tejto štúdie, je technologický pokrok a ochrana životného prostredia úzko prepojená a možné zmeny v jednej oblasti spôsobia zmeny v tej druhej.

⁴⁸ ZHANG, Z., WANG, L., a kol. *Will environmental taxes help to mitigate climate change? A comparative study based on OECD countries*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2023-06-01]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0313592623000772>

⁴⁹ BASHIR, M. a kol. *Investigating the role of environmental taxes and regulations for renewable energy consumption: evidence from developed economies*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2021-08-16]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné na: <https://hrcak.srce.hr/file/435668>

3.4 Vplyv zdaňovania na dnešnú spoločnosť

Environmentálne dane zaviedli mnohé vlády, aby znížili negatívny vplyv ľudskej činnosti voči životnému prostrediu a tým znížili environmentálnu nerovnosť. Cieľom týchto daní je znížiť emisie skleníkových plynov, podpora energetickej činnosti, podpora technologického rozvoja a obnova environmentálnej spravodlivosti. Vo všeobecnosti je environmentálna spravodlivosť zameraná na nápravu nespravodlivého rozdelenia environmentálnych záťaží.

Vplyv týchto daní na sociálno-ekonomické nerovnosti je však v posledných rokoch predmetom mnohých rokovaní. Environmentálne dane sa vo všeobecnosti považujú za regresívne. Zatiaľ čo environmentálne dane môžu pomôcť znížiť znečistenie a podporiť trvalo udržateľný rozvoj, môžu tiež zvýšiť životné náklady domácností s nízkymi príjmami. To by mohlo viesť k väčším rozdielom v príjmoch, keďže domácnosti s nízkymi príjmami nemusia mať zdroje na prispôsobenie sa zvýšeným životným nákladom.

Na druhej strane ekologické zdanenie umožňuje znížiť iné druhy zdaňovania. Zdanením znečistenia môžeme o rovnakú sumu znížiť dane na prácu, investície či inovácie. V tomto prípade ekologické zdanenie vytvára „dvojitú dividendu“. Ekologickú dividendu so zhoršeným prístupom, ktoré je škodlivé pre životné prostredie a ekonomickú dividendu, kde súbežné zníženie daní z práce alebo kapitálu pomáha zvýšiť aktivitu a ekonomický systém je celkovo efektívnejší. Environmentálne dane sa tak stali obľúbeným nástrojom politiky na znižovanie negatívnych environmentálnych externalít.

Vplyv týchto daní na nerovnosť však nebol široko skúmaný. Tento výskumný problém je dôležitý pretože environmentálne dane majú potenciál prehĺbiť existujúce nerovnosti alebo ich znížiť v závislosti od spôsobu ich implementácie. Preto je nevyhnutné preskúmať vplyv environmentálnych daní alebo príjmov z environmentálnych daní na nerovnosti, aby sa zabezpečilo, že budú implementované spôsobom, ktorý podporuje sociálnu spravodlivosť a tým sa dosiahne cieľ trvalo udržateľného rozvoja OECD. Tento cieľ smeruje k zníženiu nerovností pretože rozvoj je možný len za predpokladu zmiernenia existenčných rozdielov.

4. Uplatňovanie environmentálnej politiky vo vybraných krajinách

Zdaňovanie je nástrojom environmentálnej politiky a v snahe o efektívnejšie daňové systémy a ochranu životného prostredia sa vlády rozhodli zdaňovať aktivity, ktoré negatívne ovplyvňujú životné prostredie – nazývané aj ako externality. Environmentálne dane nie sú určené na získavanie príjmov, ale sú navrhnuté tak, aby modifikovali správanie ekonomických subjektov, akými sú domácnosti a firmy. Preto musia byť starostlivo navrhnuté a implementované, aby sa dosiahli požadované výsledky. Z všeobecného hľadiska teda vyplýva že takéto dane sú jedným z nákladovo najefektívnejších nástrojov vzhľadom na ich globálny vplyv a na rozhodnutia vysoko postavených hodnostárov pri nízkych nákladoch. Zavedením dane z negatívnych environmentálnych externalít vlády stimulujú množstvo malých zmien v každodenných rozhodnutiach rôznych ekonomických subjektov. Špecifická regulácia správania každej z týchto zmien by bola inak vo väčšine prípadov nákladná, náročná a neúčinná.

Všetky štáty patriace do Európskej únie využívajú na dosiahnutie dôležitých cieľov environmentálnej politiky viaceré ekonomické nástroje v podobe environmentálnych daní, poplatkov a odvodov, obchodných povolení, dotácií a systémov splácania vkladov. V Európskej únii existuje niekoľko výziev v oblasti environmentálnej daňovej reformy (ETR) a mnohé z nich sú schopné ovplyvniť správanie domácností. Domácnosti s nízkymi príjmami sú v tejto súvislosti obzvlášť citlivé. Niektoré krajiny realizujú politiky, ktoré sú založené na daňových reštrikciách alebo sú zamerané na získanie dodatočných finančných prostriedkov na investície do environmentálnych oblastí. Systém environmentálnych daní v zmysle zvyšovania efektívnosti a ochrany prírodných zdrojov zahŕňa energetickú daň, dopravnú daň, daň zo znečistenia a daň zo zdrojov.

Po preštudovaní dostupných prác a iných zdrojov literatúry sme nadobudli vedomie, že ekologické problémy, s ktorými sa stretávajú nami vybrané krajiny sú napríklad: pretrvávajúce problémy v oblasti straty biodiverzity, využívania zdrojov, vplyv zmeny klímy a environmentálne riziká súvisiace so zdravím v podobe znečistenia ovzdušia, ktoré Európska environmentálna agentúra vníma ako najväčšie environmentálne zdravotné riziko.

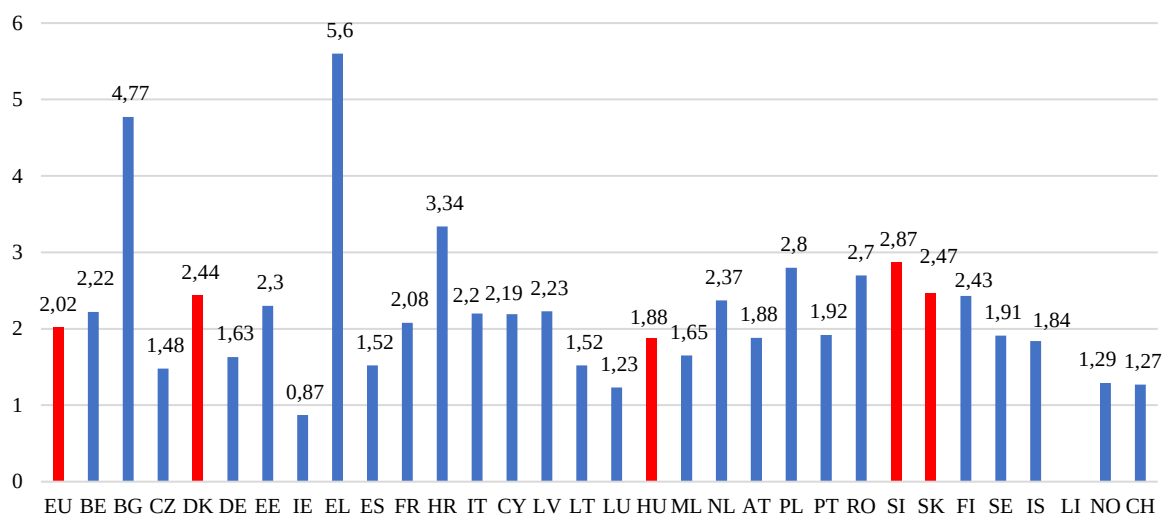
Jednou z príčin znečistenia ovzdušia je spaľovanie fosílnych palív na vykurovanie domácností a ich využívanie v priemysle, ako aj v doprave. Mimoriadne naliehavá energetická kríza, ktorá vznikla po ruskej invázii na Ukrajinu začiatkom roka 2022, prinútila viaceré európske krajiny obnoviť uhoľné elektrárne, aby sa vyhli nedostatku plynu, čo nevyhnutne spomalilo pokrok, ktorý krajiny dosiahli v oblasti znižovania emisií a rozširovania obnoviteľných zdrojov energie.

Ďalším problémom je aj produkcia a nakladanie s odpadom. Ide o závažný problém likvidácie a spracovania odpadu, ktoré je spôsobené neustálym nárastom množstva odpadu a jeho toxickkej zložky. Napriek zvýšenému dôrazu na predchádzanie vzniku odpadu a recykláciu sa väčšina odpadu zo spomínaných krajín zneškodňuje skládkovaním a spaľovaním. Krajiny rokujú o možnostiach kontroly odpadu a poukazujú na to, že napriek dosiahnutému pokroku väčšina odpadu stále uniká kontrole alebo sa vyhýba prísny predpisom cezhraničnému pohybu po európskych krajinách alebo do rozvojových krajín. Stratégie na minimalizáciu tvorby odpadu a zabezpečenie bezpečného nakladania s ním sa považujú za kľúčové pre prechod k udržateľným modelom výroby a spotreby.

Na základe práce ekonómov Zhang, Wang a kol. nás zaujal prístup k environmentálnemu zdaňovaniu a preukázateľným výsledkom, že zavádzanie daní v oblasti životného prostredia spôsobuje zlepšenie klimatického problému a taktiež význam investovania do fondov, spojených s ochranou a obnovou životného prostredia. Tento prístup zohľadňuje aj prepojenie medzi technologickým vývojom a kvalitou životného prostredia.

V tejto kapitole diplomovej práce budeme analyzovať jednotlivé ukazovatele, ktoré sme si zvolili na zistenie situácie environmentálneho zdaňovania v krajinách: Dánsko, Slovinsko, Maďarsko a Slovensko so zreteľom na to, ako krajiny pristupujú k zlepšeniu kvality životného prostredia, prípadne zistili či v krajinách existujú fondy zriadené na ochranu prírody. Keďže hlavným cieľom tejto práce je zistenie či sa samotná kvalita životného prostredia v krajinách zlepšila zavádzaním environmentálnych daní, v nasledujúcom grafe sa pozrieme na príjmy z týchto daní v krajinách Európskej únie vyjadrené na hrubom domácom produkte za rok 2022.

Graf 5 Príjmy získané z environmentálnych daní vyjadrené v hrubom domácom produkte v roku 2022

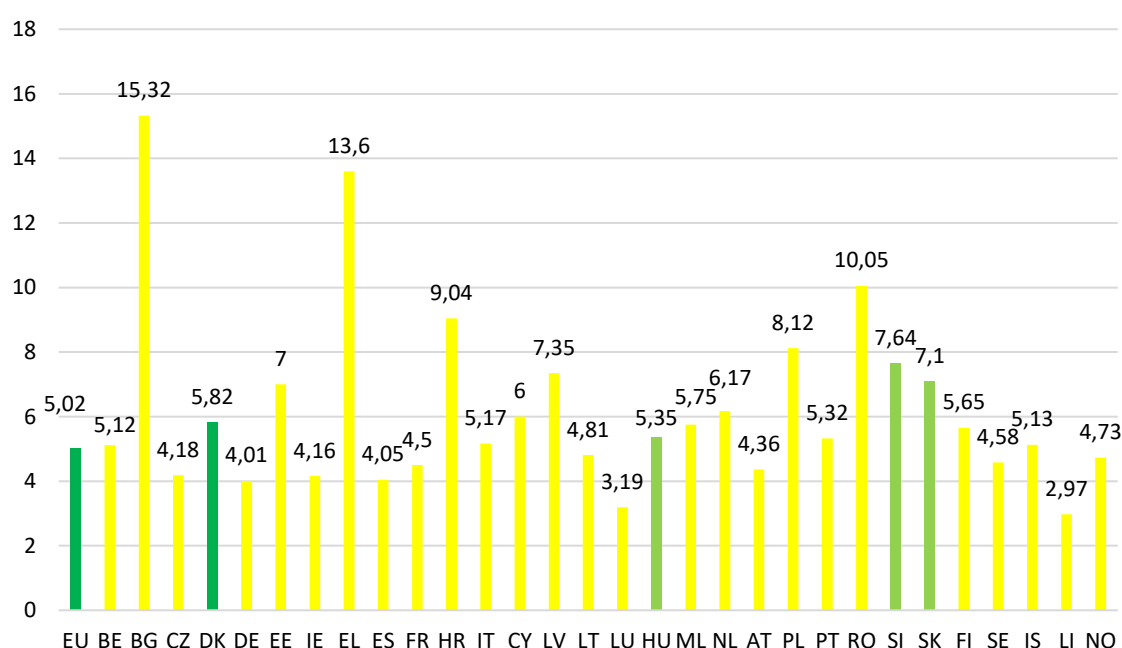


Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu, 2024

Ako sme si už povedali v predchádzajúcej kapitole, environmentálne dane tvorí niekoľko oblastí, pričom ich charakteristiku nájdeme rozpracovanú v teoretickej časti. Príjem z týchto daní môže naznačovať vhodné fungovanie daňovej politiky, ktorá má niekoľko aspektov. Jedným z nich je, že vysoký podiel príjmov do štátneho rozpočtu nemusí znamenať, že krajiny presadzujú správny prístup k zdaňovaniu environmentálne záťažových produktov. Môže to pojednávať o tom, že domácnosti a firmy stále neimplikovali ekologickejšie varianty. Druhý aspekt môže byť zapríčinený nedostatočným pokrokom, ktorý je pripisovaný sociálnym a ekonomickým problémom, ktorým môžu krajiny čeliť pri udržiavaní alebo zvyšovaní environmentálnych daní, čo môže mať za následok zvýšenie nákladov na spotrebné tovary, ako sú potraviny a energie. Tretím aspektom je napríklad znižovanie podielu príjmov z dôvodu prechodu na udržateľnejšie a ekologickejšie varianty produktov, ktoré nepodliehajú zdaňovaniu alebo podliehajú, no v minimálnej miere. V porovnaní s rokmi 2017 až 2022 dochádza všeobecne ku klesajúcemu trendu a teda, do štátneho rozpočtu plyní nižší podiel príjmov z environmentálnych daní. Z tohto grafu môžeme vidieť, že len pár krajín vykazuje vyššie percentuálne hodnoty ako je priemer EÚ. Nad priemerom sa nachádzajú aj naše vybrané krajiny a to: Dánsko s pomerom 2,44 %; Slovinsko s pomerom 2,87 % a Slovensko s pomerom 2,47 %. Pod priemerom EÚ sa umiestnilo Maďarsko s pomerom 1,88 %. Výrazne pod priemerom EÚ nájdeme krajiny ako: Írsko s podielom 0,87 %; Švajčiarsko s podielom 1,27 % a Nórsko s podielom 1,29 %.

Výsledky jednotlivých krajín sú pripisované práve sociálnym a ekonomickým ťažkostiam, pričom podiel príjmov z environmentálnych daní bol vo väčšine krajín pred pandémiou COVID-19 vyšší než po pandémii. Ak sa zameriame na podiel environmentálnych daní na celkových daňových príjmoch, uvidíme bližšiu súvislosť medzi vybranými krajinami: Dánskom, Slovinskom, Maďarskom a Slovenskom v porovnaní s ostatnými krajinami Európy. Uvedenú štatistiku uvádzame v teoretickej časti pre krajinu - Maďarsko, no rozhodli sme sa uvedené údaje nadviazať na porovnanie so všetkými zúčastnenými krajinami z najnovších dát za rok 2022.

Graf 6 Podiel environmentálnych daňových príjmov na celkových daňových príjmoch za rok 2022



Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu, 2024

Ako si môžeme všimnúť priemer Európskej únie za rok 2022 je podľa získaných dát 5,02 %. Krajiny, ktoré sme si zvolili pre bližšiu analýzu vykazujú hodnoty nad priemerom EÚ. Z toho môžeme usudzovať, že krajiny prispievajú do štátneho rozpočtu väčším podielom environmentálnych daní než bol priemer za tento rok. Môže tomu byť tak napríklad aj zo spomínaných domnienok, že v súčasnosti medzi krajinami existuje široká škála sadzieb a predpisov environmentálneho zdanenia. Napríklad, napriek uplatňovaniu komplexného zdaňovania energie ustanoveného smernicou 2003/96/ES môžu členské štáty zaviesť daňové úľavy a oslobodenia od dane. V prípade dopravných činností sa registračné a cestné dane medzi krajinami značne líšia. Okrem toho dane zo znečistenia, odpadu a využívania zdrojov sa líšia nielen medzi členskými štátmi, ale aj medzi výrobkami a regiónmi.

4.1 Štruktúra environmentálnych daní vo vybraných krajinách

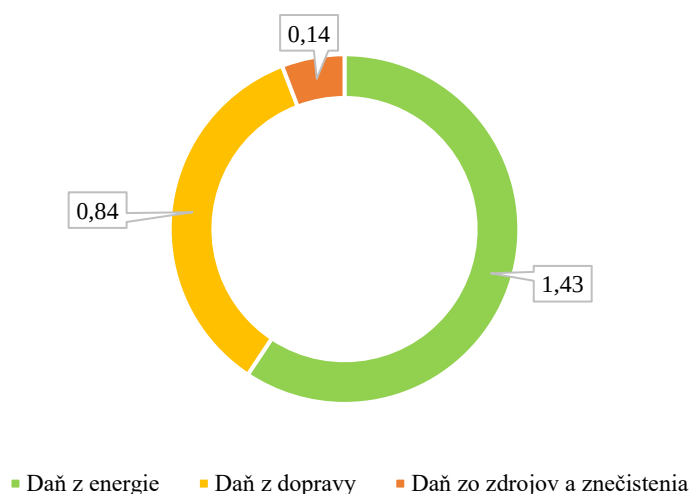
Ako sme si spomínali v kapitole č. 1, existencia daní, zameraných na ekologicky-zátťažové produkty je v každej krajine vymedzená podľa nariadení a smerníc či už Európskej únie alebo aj samostatnej krajiny. Niektoré pravidlá museli byť prijaté podľa určitých noriem Európskej únie iné zas nastavené po zvážení vlády a potrieb občanov a firiem v danej krajine. Zmeny vidíme v nastavení krajín či už z historického hľadiska alebo aj ako sme spomínali v kapitole č. 3, v zmýšľaní občanov. Podľa niektorých prác výskumníkov, dochádzalo k tomu, že obyvateľstvo prejavovalo väčšiu dôveru voči vláde a zaujalo pozitívny postoj voči plateniu daní pokiaľ prevládalo politicko-ekologické nastavenie aj zo strany politikov.

Celkové environmentálne zdaňovanie vyplýva z niekoľkých základných oblastí, ktoré následne vytvárajú celok a poskytujú obraz o ekonomickom stave krajiny z hľadiska fiškálnej politiky. V nasledujúcej časti, si bližšie rozoberieme aktuálny stav príjmov z rôznych druhov ekologických daní z ohľadom na jednotlivé – nami vybrané krajiny. Poskytne nám to dôkladnejší prehľad o fungovaní krajiny z pohľadu zdaňovania a produktoch, ktoré prinášajú príjem do štátneho rozpočtu, v tejto konkrétne oblasti. Je dôležité vnímať výšku týchto príjmov z pohľadu správneho nastavenia politiky a efektivity daňového systému environmentálne zátťažových produktov. Vláda sa ako riadiaci orgán musí snažiť zabezpečiť ekonomickú stabilitu a rovnováhu, a taktiež docieľiť spravodlivé prerozdelenie zdrojov, pričom nerovnomerné alebo nespravodlivé dane vedú spôsobiť škody v domácnostiach s nižším príjmom a práve tieto daňové subjekty zavádzanie nesprávne nastavených reštrikcií pocítia najviac. Z tohto hľadiska by si každá krajina a vládnuca jednotka mala sledovať a analyzovať zmeny súvisiace s ekonomickým a sociálnym systémom obyvateľstva.

4.1.1 Štruktúra environmentálnych daní v Dánsku

Na nasledujúcom grafe si uvedieme detailné rozdelenie príjmov plynúcich do štátneho rozpočtu pochádzajúcich z environmentálnych daní, podľa konkrétnej dane vyjadrenej v hrubom domácom produkte za rok 2022 z pohľadu krajiny, ktorá je popredným presadzovateľom ekologickejšieho podnikania a zdaňovania domácností a taktiež aj podnikateľov – Dánska.

Graf 7 Príjmy z environmentálnych daní podľa druhu dane v Dánsku vyjadrené v hrubom domácom produkte



Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu, 2024

Z grafu vyplýva, že najvyšší podiel v tejto štruktúre majú práve dane z energie, ktoré sa vzťahujú na akúkoľvek daň vyberanú z palív, výroby energie, prenosu alebo spotreby. Vzhľadom na nepružnosť dopytu po energii môžu byť tieto dane hlavnými zdrojmi vládnych príjmov v tejto oblasti. Za rok 2022 predstavuje hodnota príjmov z energetických daní v Dánsku 1,43 % z HDP. Ďalšou daňou dosahujúcou podiel 0,84 % na HDP je daň z dopravy.

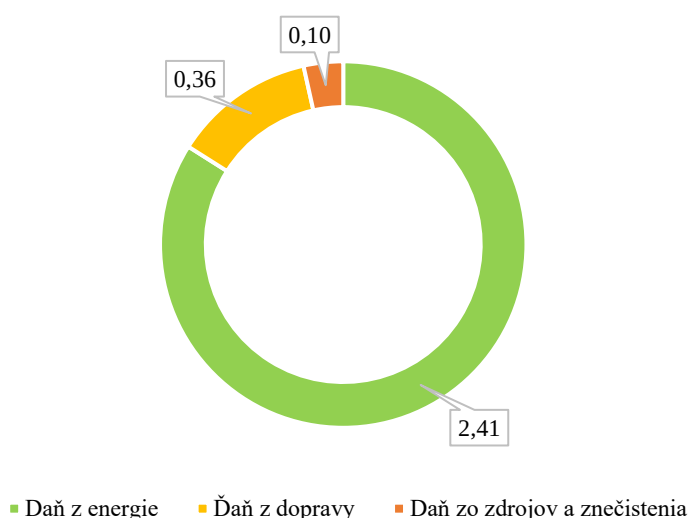
V Dánsku funguje zaujímavý systém odpočtu za dopravu medzi domovom a prácou, pričom tento odpočet si dani môžu uplatniť len ak vzdialenosť medzi ich bydliskom a prácou je viac ako 12 km teda 24 km denne. Tento odpočet zahŕňa všetky typy platenej práce, za ktorú občania platia príspevok na trh práce (am-bidrag), vrátane študentských pracovných miest a platených sŕaží. Nárok na odpočet máte len za dni, ktoré skutočne cestujete do práce a vykonávate pracovnú činnosť na pracovisku. Pokryté sú všetky dopravné prostriedky vrátane auta, vlaku, autobusu alebo bicykla.⁵⁰ Dánska vláda sa taktiež snaží motivovať obyvateľov k ekologickejšim dopravným prostriedkom, akým sú bicykle. Krajina neustále stavia nové cyklotrasy a myšlienka cyklistickej dopravy do práce, školy a iných zariadení. Motivácia domácich obyvateľov a prisťahovaných cudzincov k využívaniu bicyklov sa týmto zvyšuje.

⁵⁰ ÚRAD DÁNSKEJ COLNEJ A DAŇOVEJ SPRÁVY. *Deduction for transport between home and work*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-03-10]. Dostupné na: <https://skat.dk/en-us/individuals/deductions-and-allowances/deduction-for-transport/deduction-for-transport-between-home-and-work>

4.1.2 Štruktúra environmentálnych daní v Slovinsku

Štruktúra daní vzťahujúcich sa na produkty environmentálneho prostredia je naviazaná na časti, ktoré sme už spomenuli v predchádzajúcich kapitolách. V grafe uvedenom nižšie vidíme podielové rozdelenie príjmov z daní z energie, dopravy a znečistenia. Tento prehľad sme si dovoľili uviesť v percentuálnom vyjadrení na hrubom domácom produkte v rozmedzí roku 2022.

Graf 8 Príjmy z environmentálnych daní podľa druhu dane v Slovinsku vyjadrené v hrubom domácom produkte



Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu, 2024

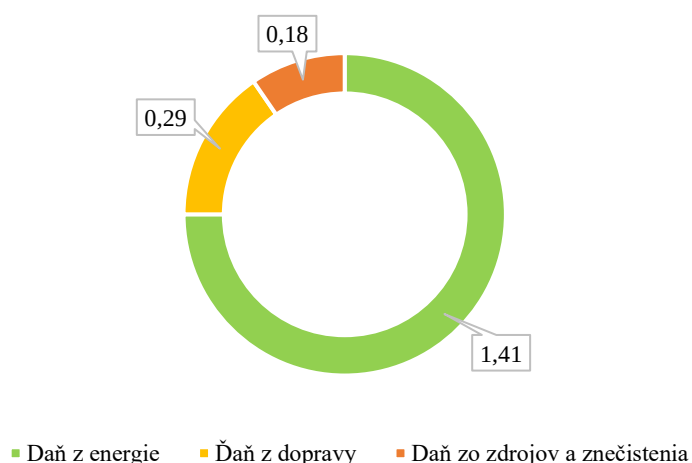
V krajine je percentuálny podiel na príjmoch z environmentálnych daní uplatňovaný nasledovne: Dane z energie tvoria 2,41 % HDP; Dane z dopravy tvoria 0,36 % HDP a Dane zo zdrojov a znečistenia tvoria 0,10 % HDP. Aj v tomto prípade vidíme, že najvyšší podiel príjmov vychádza práve z dane z energie. Túto skutočnosť vidíme u viacerých krajín, kde dane z energie tvoria najvyšší podiel plynúci do štátnej pokladnice z hľadiska spomínanej zdaňovanej oblasti. Návrh energetického zákona (EZ-2) komplexne reformuje súčasný energetický zákon, zjednodušuje rôzne postupy, robí ich užívateľsky prijateľnejšími a prispôsobuje súčasný energetický právny rámec voči výzvam ekologickej transformácie. Návrh energetického zákona upravuje riadenie energetickej politiky, reguláciu energetiky, energetickú infraštruktúru, energetické inšpekcie, distribúciu stimulov na investície do obnoviteľných zdrojov energie, efektívnu spotrebu energie, riadenie kapitálových investícií vo vlastníctve štátu, krízové situácie súvisiace s energetikou a mnohé iné náležitosti.

4.1.3 Štruktúra environmentálnych daní v Maďarsku

Štruktúru environmentálnych daní v Maďarsku si rozoberieme podobne ako pri predchádzajúcich krajinách, čo nám poskytne vizuálne pochopenie toho, čo tvorí najvyšší alebo aj najnižší podiel na príjmoch do štátneho rozpočtu pochádzajúcich z daní akými sú: daň z energie, daň zo zdrojov a znečistenia a daň z dopravy. Môžeme teda predpokladať, že daň, z ktorej má krajina najvyšší podiel príjmov do štátneho rozpočtu, z pomedzi spomínaných daní, má najvyššiu sadzbu dane alebo objem zdaniteľných osôb.

V grafe, znázornenom nižšie vidíme rozdelenie spomínaných daní do príslušných pásiem a ich percentuálne rozdelenie za rok 2022 vyjadrených v hrubom domácom produkte.

Graf 9 Príjmy z environmentálnych daní podľa druhu dane v Maďarsku vyjadrené v hrubom domácom produkte



Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu, 2024

Z uvedeného grafu usudzujeme, že za rok 2022 plynul najvyšší podiel príjmu do štátneho rozpočtu z daní z energie vo výške 1,41 % hrubého domáceho produktu. Táto skutočnosť len potvrdzuje úsudky, ku ktorým sa vyjadrila aj Európska komisia a to teda, že daň z energie tvorí najvyšší podiel príjmov na medzinárodnej úrovni v oblasti environmentálneho zdaňovania.

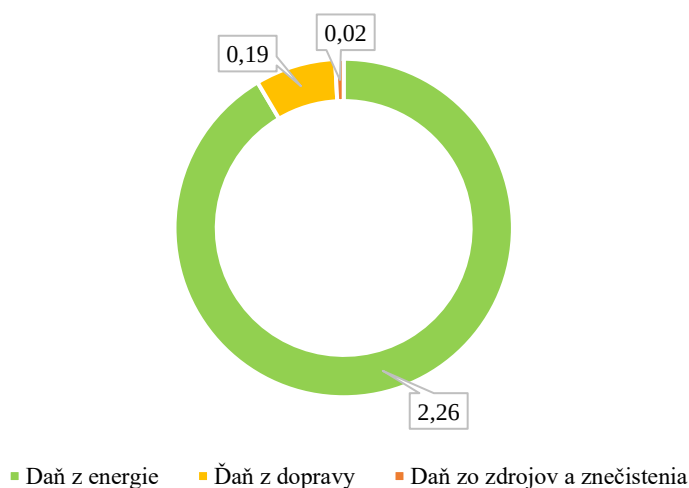
Podľa vyjadrení Medzinárodného menového fondu, sa Maďarsko zaviazalo znížiť emisie uhlíka a podporovať tak investície šetrné ku klíme. Súčasný záväzok Európskej únie v rámci Parížskej dohody je zníženie emisií uhlíka do roku 2030 o 55 % v porovnaní s úrovňou z roku 1990 s cieľom dosiahnutia nulových emisií do roku 2050.

Krajina si však stanovila aj vlastný cieľ zníženia emisií na základe predošlého cieľu Európskej únie z roku 2015 pričom zníženie by malo dosiahnuť hranicu 40% do roku 2030 v porovnaní s úrovňou z roku 1990. V roku 2019 došlo k zníženiu emisií o 32%.⁵¹

4.1.4 Štruktúra environmentálnych daní na Slovensku

Slovenská republika uvádza údaje, ktoré sú rozdelené do príslušných kategórií ako tomu bolo pri predchádzajúcich krajinách a túto analýzu si následne rozoberieme bližšie podľa získaných údajov. Jedná sa o štruktúru environmentálnych daní a ich príjem do štátneho rozpočtu, ktorý je vyjadrený v hrubom domácom produkte za rok 2022.

Graf 10 Príjmy z environmentálnych daní podľa druhu dane na Slovensku vyjadrené v hrubom domácom produkte



Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z Eurostatu, 2024

Vyjadrenie hodnôt za rok 2022 pre Slovensko je nasledovné: Daň z energie 2,26 %; Daň z dopravy 0,19 % a daň zo zdrojov a znečistenia 0,02 % HDP. Treba podotknúť, že príjmy zo zdrojov a znečistenia dosahujú hodnotu 0,02 % HDP, čo tvorí 0,8 % celkových daňových príjmov z environmentálnych daní. Z aktuálnej situácie však vyplýva, že znečistenie ovzdušia, nakladanie s tuhým odpadom a ochrana biodiverzity sú hlavnými environmentálnymi výzvami pre Slovensko.

Vplyvy zlej kvality ovzdušia na ľudské zdravie sú očividné, pričom v roku 2017 došlo k takmer 3 200 predčasným úmrtiam. Väčšina týchto úmrtí a mnohé ochorenia sú spôsobené expozíciou častíc PM_{2,5} v ovzduší.

⁵¹ MEDZINÁRODNÝ MENOVÝ FOND. *Hungary: Selected issues*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2021-06-03]. [cit. 2024-03-25]. Dostupné na: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/CR/2021/English/1HUNE2021002.ashx>

Trhové nástroje sú nákladovo-efektívnym prostriedkom na dosiahnutie cieľov ochrany biodiverzity vrátane ochrany fungujúcich ekosystémov a základných služieb podpory života, od ktorých závisí blahobyť ľudí. Hoci krajina zaviedla poplatky za niektoré činnosti, ktoré predstavujú riziko pre biodiverzitu, ako sú poplatky za znečisťovanie ovzdušia alebo vypúšťanie odpadových vôd, chýba ucelená kombinácia cenových nástrojov zameraných na negatívne vplyvy využívania pôdy a zmien vo využívaní pôdy na ekosystémy, zachovanie biodiverzity a udržateľné využívanie ekosystémových služieb. Namiesto toho Slovenská republika uplatňuje kombináciu daní, poplatkov, regulácií, pokút, dotácií a finančných kompenzácií na ochranu prírodného manažmentu.⁵²

4.2 Vládne výdavky v spojitosti s environmentalizmom

Hlavným cieľom verejných výdavkov na ochranu životného prostredia je podpora udržateľného využívania prírodných zdrojov a ochrana životného prostredia (ŽP). Zároveň však tieto výdavky môžu ovplyvniť hospodársky rast. Na jednej strane, verejné výdavky na ochranu ŽP sú súčasťou celkových verejných výdavkov, ktoré z krátkodobého hľadiska zvyčajne stimulujú ekonomiku, no na druhej strane tento druh výdavkov môže zvýšiť náklady v niektorých výrobných odvetviach a v dôsledku toho znížiť ekonomickú hospodársku aktivitu. Vládne výdavky na environmentálne prostredie zahŕňajú výdavky na výskum a vývoj, výdavky na vzdelávanie a ďalšie. To všetko určuje úroveň environmentálnej kultúry v spoločnosti. Analýza účinkov verejných výdavkov na ochranu ŽP je významná v kontexte vplyvu fiškálnej politiky na trvalo udržateľný rozvoj. Ukazuje sa, že zvýšenie verejných výdavkov, ktoré má pozitívny vplyv na ŽP, môže pozitívne vplývať na hospodársky rast, ktorý súvisí s hospodárskym a sociálnym rozvojom. Fiškálne prostriedky zvyšujú financovanie ochrany ŽP a tiež zabezpečujú, že miestne samosprávy majú viac prostriedkov a finančnej slobody na riadenie ochrany ŽP. Fiškálna decentralizácia poskytuje miestnym samosprávam fiškálnu autonómiu pri prerozdeľovaní finančných prostriedkov.

V tabuľke nižšie si uvedieme vnútroštátne výdavky na ochranu ŽP v Európskej únii a nami vybraných krajinách. Tieto výdavky na ochranu životného prostredia, merajú zdroje použité rezidentskými jednotkami v období rokov 2018 až 2021.

⁵² OECD. *Towards a green fiscal reform in the Slovak Republic*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2020-06-01]. [cit. 2024-03-26]. Dostupné na: <https://www.minzp.sk/files/iep/oecd-2020-towards-green-fiscal-reform-slovak-republic.pdf>

Vypočítavajú sa ako súčet bežných výdavkov na činnosti v oblasti ochrany ŽP a investícií na činnosti v oblasti ŽP vrátane čistých transferov do zahraničia.

Tabuľka 3 Podiel príjmov získaných výberom environmentálnych daní a vládnych výdavkov na ochranu ŽP za rok 2018 až 2021 vyjadrených v hrubom domácom produkte

Krajina/Obdobie	2018		2019		2020		2021	
	1.	2.	1.	2.	1.	2.	1.	2.
EÚ	2,41	2,1	2,36	2,1	2,24	2,2	2,25	2,2
Dánsko	3,62	2,0	3,3	2,0	3,18	2,2	2,83	2,1
Slovinsko	3,4	2,1	3,7	2,2	3,27	2,7	3,13	2,4
Maďarsko	2,32	1,5	2,3	1,6	2,2	1,5	2,05	1,4
Slovensko	2,48	2,1	2,5	2,2	2,46	2	2,38	1,9

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov získaných z Eurostatu, 2024

Legenda: 1 – Príjmy získané prostredníctvom výberu daní z ekologicky-záťažových produktov

2 – Vládne výdavky na ochranu životného prostredia

Z prehľadu tabuľky môžeme vidieť, že príjmy za jednotlivé obdobia boli vyššie ako vládne výdavky na ochranu životného prostredia, vyjadrených v HDP krajín a zároveň, že medziročná zmena podielu vládnych výdavkov nebola zaznamenaná vo výraznej miere. Predpokladáme, že príjem, ktorý krajiny vykázali a nebol využitý na obnovu a ochranu životného prostredia, bol použitý s úmyslom stabilizácie a ochrany ekonomického rastu iného odvetvia.

Otázka vládnych výdavkov je ťažšie uchopiteľná. To koľko jednotlivé krajiny vynakladajú na ochranu ŽP je náročné zodpovedať pretože vzhľadom na dostupnosť údajov a niekedy aj nedostatočnú transparentnosť sú tieto údaje nedostupné alebo nedostatočne vymedzené. V mnohých krajinách sú vládne výdavky klasifikované podľa národných rozpočtových a účtovných pravidiel. V Slovenskej republike a ďalších krajinách je uplatňovaná vyhláška COFOG, ktorá identifikuje 10 hlavných divízií vládnych výdavkov, vrátane ochrany ŽP, obrany, zdravotníctva, školstva a ekonomických záležitostí.⁵³ Toto členenie vládnych výdavkov na ochranu ŽP je nasledovné:

- Nakladanie s odpadmi;
- nakladanie s odpadovými vodami;
- znižovanie znečistenia;
- ochrana prírody a krajiny;
- výskum a vývoj v oblasti ochrany ŽP;
- ochrana ŽP inak neklasifikovaná.

⁵³ Vyhláška 257/ 2014 Štatistického úradu Slovenskej republiky. [cit. 2024-03-28]

Každá kategória COFOG zahŕňa aj všetky výdavky na konkrétnu funkciu bez ohľadu na ekonomickú povahu výdavkov. Preto vládne výdavky na ochranu životného prostredia podľa klasifikácie COFOG zahŕňajú všetky odmeny zamestnancom, kapitálové investície, nákupy tovarov a služieb a tiež aj transfery, ktoré majú účel ochrany životného prostredia. V niektorých krajinách sú údaje COFOG krížovo klasifikované s údajmi ekonomickej klasifikácie výdavkov, ale šírenie týchto podrobnejších údajov je väčšinou obmedzené na členov EÚ a niektoré ďalšie vyspelé ekonomiky.

Hoci sa kategória "ochrana životného prostredia" môže javiť, ako samozrejímavá klasifikácia výdavkov vlád na obnovu klímy, tieto údaje sú neúplne a nepresné. V prípade odpadového hospodárstva a nakladaním s odpadovými vodami dochádza k činnostiam, ktoré sú spojené s kanalizačnými systémami a hoci sú tieto činnosti dôležité, k udržaniu správneho fungovania, nemusia priamo súvisieť so zmenou klímy a obnovy ŽP. Netýka sa to ani biodiverzity a ochrany krajiny, ktorá zahŕňa výdavky na národné parky a prírodné rezervácie.

COFOG sa klasifikuje aj podľa primárneho účelu, takže vládne výdavky s čiastočným motívom súvisiacim so zmenou klímy sa často zaznamenávajú pod kódom COFOG, ktorý odráža primárny účel výdavkov. Napríklad výdavky na verejnú dopravu, ktoré môžu byť motivované zmenou klímy sa zvyčajne zaznamenávajú pod kódom COFOG pre dopravu. Ak sa pozrieme na iné odvetvia, platí to rovnako a to teda inovácia systémov alebo zmena materiálov s konečným cieľom environmentálne pristupovať k procesom používaným v danom sektore, je zaradená ako výdavok príslušnej oblasti.

Predpokladom k lepšej špecifikácii vládnych výdavkov je vyššia transparentnosť zo strany vlád a vhodné nastavenie zaznamenávania jednotlivých položiek. Tieto údaje slúžia k ďalšej analýze a vyhodnoteniu či už prístupu k environmentálnemu prostrediu alebo aj iných odvetví a neúplne zaradenie výdavkov vytvára medzeru, ktorú nie je možné kvantifikovať. OECD navrhuje krajinám vhodnejšie nastavenie vykazovania údajov čím by sa zlepšil samotný rozhodovací proces. Týmto počínom sa vládny rozhodovací proces zefektívni a poskytne informovanejší prehľad o investíciách do konkrétneho sektora. V neposlednom rade dôjde aj k väčšej dôvere zo strany verejnosti voči vláde a tvorbe environmentálnej politiky. Keď sú environmentálne výdavky transparentné a zodpovedne vykazované, je pre verejnosť ľahšie veriť, že vláda dodržiava princípy ochrany životného prostredia.

4.2.1 Transfery určené na životné prostredie

K vyriešeniu environmentálnych problémov spôsobených súčasnými spôsobmi výroby a spotreby je nutné vykonať zásadné zmeny, z ktorých niektoré si vyžadujú značné ekonomické náklady a ovplyvňujú tým aj trhy práce a kapitálu, no zároveň aj spotrebiteľské správanie. Environmentálna politika sa zameriava na vyvolanie takýchto zmien. Ekonomické nástroje na kontrolu znečistenia a prírodných zdrojov sú čoraz dôležitejšou súčasťou environmentálnej politiky v krajinách EÚ a OECD. Možnosti dostupných ekonomických nástrojov zahŕňajú dotácie, transfery, dane, poplatky, obchodovateľné povolenia, systémy vrátenia záloh, daňové úľavy a mnohé iné podľa platných nariadení a vnútroštátnych predpisov. Tieto možnosti poskytujú flexibilné a nákladovo efektívne prostriedky na dosiahnutie cieľov environmentálnej politiky.⁵⁴

Pomocou environmentálnych transferov, vlády financujú buď opatrenia na zníženie trhovej ceny určitých výrobkov označovaných aj ako dotácia na výrobok, alebo iné druhy opatrení na podporu hospodárskej činnosti no taktiež aj spotreby alebo financujú environmentálne investície. Environmentálne transfery zahŕňajú rôzne bežné a kapitálové transfery. Environmentálne dotácie zahŕňajú priame dotácie na ochranu životného prostredia a hospodárenie so zdrojmi, ktoré sú priamymi peňažnými transfermi od vlády podnikom, teda bez daňových nástrojov. V prípade celkových environmentálnych transferov vrátane dotácií sa od vykazovacieho roku 2013 začal používať nový spôsob zostavovania údajov v nadväznosti na implementáciu usmernení Eurostatu pre zostavovanie údajov o environmentálnych dotáciách a podobných transferoch.

V prípade nami vybraných krajín, sme si dovolili uviesť rozdelenie environmentálnych transferov podľa jednotlivých aktivít, za posledné zdokumentované obdobie a to teda roku 2021. Toto zobrazenie sme si dovolili vyjadriť v miliónoch eur.

⁵⁴ KANCELÁRIA EURÓPSKEJ ÚNIE. *Environmental subsidies and similar transfers*. Luxembursko. 2015. 8 s. ISBN 978-92-79-48269-4

Tabuľka 4 Environmentálne transfery rozdelené podľa klasifikácií environmentálnych aktivít vo vybraných krajinách vyjadrené v miliónoch eur za rok 2021

Krajina/Klasifikácia environmentálnych aktivít	Ochrana okolitého ovzdušia a klímy	Hospodárenie s odpadovými vodami	Nakladanie s odpadmi	Ochrana a sanácia pôdy, podzemných a povrchových vôd	Zníženie hluku a vibrácií	Ochrana biodiverzity	Ochrana pred žiarením; environmentálny výskum a vývoj; iné činnosti na ochranu životného prostredia
EÚ	7 520,00	1 562,20	1 402,20	2 699,20	343,40	2 078,00	2 111,10
Dánsko	77,40	0,00	58,60	25,20	0,00	28,30	136,40
Maďarsko	0,70	2,80	40,30	1,20	1,30	0,30	100,70
Slovinsko	36,30	13,30	3,80	20,70	0,60	3,70	0,40
Slovensko	12,70	1,30	2,90	0,00	0,00	3,10	15,10

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov z Eurostatu, 2024

Z uvedenej tabuľky vidíme, že krajiny ako Dánsko a Slovensko neuplatňujú a neprijímajú selekciu v oblasti „Zníženie hluku a vibrácií“. Z pohľadu Dánska vidíme najväčšiu čiastku v aktivite „Ochrana pred žiarením; environmentálny výskum a vývoj“. Môžeme preto usudzovať, že v rámci nastavenia vnútorných pravidiel krajiny je táto oblasť jednou z najdôležitejších z uvedených. V prípade Maďarska vidíme rovnaký výsledok a to v objeme 100,70 mil. eur. Maďarsko transferovou formou v najmenšej miere prispelo do aktivity „Ochrana biodiverzity“. Tento postoj by sa podľa našich predpokladov v budúcnosti mohol zlepšiť, pretože investovanie do biodiverzity krajiny je dôležitou práve z dlhodobého hľadiska a z podstaty udržateľného rozvoja. Slovinsko podľa uvedených štatistík v najväčšej miere prispieva transferovým financovaním do oblasti ochrany ovzdušia a klímy v hodnote 36,3 mil. eur. Naopak 0,40 mil. eur putuje na environmentálny výskum a vývoj krajiny. Tento jav mohol nastať na základe sústredenia financií do iných oblastí, akými sú Ochrana okolitého ovzdušia a Ochrana a sanácia pôdy. V neposlednom rade environmentálne transfery týkajúce sa Slovenska smerujú v najväčšej miere do rovnakých oblastí ako je tomu v prípade Dánska a to ochrana klímy a Ochrana pred žiarením. Nulové hodnoty vidíme pri aktivite ochrany a sanácie pôdy. Dôvodom môže byť aj iné rozloženie financií a opodstatnenosť financovania iných oblastí.

V analýze, v ktorej sme čerpali z údajov z Eurostatu boli 3 oblasti, v ktorých sme nenašli dostupné údaje ani jednej z krajín a tými oblasťami sú:

- Ochrana klímy a ozónovej vrstvy;
- ochrana pred žiarením (okrem vonkajšej bezpečnosti);
- ostatné činnosti na ochranu životného prostredia.

Pri transferoch však môžu nastať situácie pri ktorých, podporné opatrenia vo forme dotácií, investičných grantov, nízkych alebo bezúročných pôžičiek, zvýhodneného daňového režimu, predstavujú stimuly pre výrobcov a spotrebiteľov a tým ich motivujú k zmene ich správania a zároveň predstavujú pomoc pri dodržiavaní zavedených environmentálnych noriem. Netreba zabúdať aj na to, že môže dôjsť k narušeniu ceny a ovplyvneniu pridelených zdrojov. Zmena množstva tovarov alebo služieb vyrábaných, distribuovaných a spotrebúvaných môže byť škodlivá pre životné prostredie. Príkladom je aj úľava na dani z pohonných hmôt a dotácia na cestnú dopravu. Tieto opatrenia znižujú ceny energie, stimulujú spotrebu fosílnych palív pričom toto konanie vedie k zvýšeniu dopravných zápch a znečisteniu ovzdušia. Tieto potencionálne prípady, pri ktorých podporné opatrenia môžu eskalovať k negatívnym vplyvom na životné prostredie sa v usmerneniach uvádzajú ako potencionálne environmentálne škodlivé dotácie.

4.3 Existencia fondov vytvorených na účely trvalo udržateľného rozvoja

Environmentálne fondy sú finančné systémy určené na podporu projektov a iniciatív na ochranu životného prostredia. Môžu ich zriaďovať vlády, súkromné subjekty, neziskové organizácie alebo vznikajú prostredníctvom medzinárodnej spolupráce. Ak sa pozrieme na tvorbu verejných fondov, ich založenie a spravovanie je v zastúpení vládnych agentúr alebo verejných inštitúcií. Pri podporovaní environmentálnych projektov sa často spoliehajú na verejné zdroje financovania akými sú: dane, poplatky alebo odvody. Súkromné fondy, zriaďujú spoločnosti alebo jednotlivci na podporu konkrétnych environmentálnych iniciatív. Môže dochádzať k financovaniu prostredníctvom súkromných darov, investícií alebo iných foriem podpory súkromného sektora. V prípade neziskových fondov, ide o mimovládne organizácie a nadácie, ktoré na podporu environmentálnych myšlienok tvoria tieto fondy. Pri financovaní aktivít sa zvyčajne spoliehajú na dary, granty a iné zdroje. Posledným typom fondov, ktoré si spomenieme sú medzinárodné fondy, ktoré sú založené multilaterálnymi organizáciami alebo dohodami medzi štátmi s cieľom riešiť globálne alebo regionálne environmentálne výzvy.

Hlavným účelom environmentálnych fondov je poskytovanie finančných zdrojov, technickej pomoci a podpory pri budovaní kapacít pre projekty, ktoré prispievajú k ochrane životného prostredia a trvalo udržateľnému rozvoju.

V nasledujúcej časti sa pozrieme na fondy nami vybraných krajín: Dánska, Slovinska, Maďarska a Slovenska a opis sústreďenia ich finančných zdrojov do oblastí trvalo udržateľného rozvoja. Zistíme, či jednotlivé krajiny presadzujú financovanie ekologickej oblasti vládnu inštitúciou alebo väčšinová časť investícií pochádza od jednotlivcov, nadácií alebo mimovládnych organizácií.

4.3.1 Environmentálne fondy tvorené v Dánsku

Dánska vláda sa rozhodla vytvoriť agentúru pre ochranu životného prostredia názvom „Danish Environmental Protection Agency“, ktorej poslanstvom je ochrana životného prostredia. Agentúra zároveň poskytuje granty a rôznorodú škálu environmentálnych projektov, od ochrany ekologického prostredia až po zmenu klímy a udržateľného hospodárstva.⁵⁵

Ďalšou formou financovania zo strany vlády je dánsky fond pre energetické technológie, ktorý podporuje rozvoj a demonštráciu nových energetických technológií s cieľom prechodu na čistú energiu. Tento fond má aktuálne viacero projektov, ktorým sa snaží podporiť spoločnosti. Ide o napríklad:

- Podporu obnoviteľnej energie;
- dotácie na zlepšenie energetiky a digitálne riešenia v obecných a regionálnych budovách;
- program pre geotermálnu energiu;
- podnikateľská dotácia na zlepšenie energetickej účinnosti.

Dalo by sa povedať, že situáciu v Dánsku sa vláda a príslušné orgány snažia riešiť rôznymi spôsobmi. Elektrina zo slnečnej a veternej energie minulý rok pokrývala 63 %. Tento stav bol zapríčinený nárastom výroby dánskych solárnych zariadení, ktorý vzrástol v roku 2023

⁵⁵ DÁNSKA AGENTÚRA PRE OCHRANU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA. *O nás*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné na: <https://mst.dk/erhverv>

o 53 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Z tohto vychádza, že emisie CO₂ zo spotreby energie v roku 2023 klesli o 4,8 %.⁵⁶

Z tohto pohľadu vidíme, že krajina pristupuje zodpovedne k znižovaniu skleníkových plynov, podľa Parížskej dohody a zaviazaniu sa, že do roku 2030 sa tieto plyny znížia o 70 % oproti roku 1990. Nastavovanie prísnych postupov zo strany vlády je prvým krokom, ktorý spoločnosti a domácnosti motivuje k inovatívnejším riešeniam svojho fungovania. Spoločnosti môžu vďaka fondom, ktoré poskytuje vláda využívať financovanie svojho podnikania ak budú dodržiavať pravidlá, ktoré sú určené pre čerpanie z fondu. Predpokladáme, že investovanie do lokálnych obnoviteľných zdrojov energie môže zvýšiť energetickú bezpečnosť a nezávislosť Dánska voči dovozu fosílnych palív.

Ak sa pozrieme na súkromné alebo privátne fondy, tvorené jednotlivcom alebo spoločnosťou, netreba opomenúť napríklad tieto:

- Nadácia 15. jún – zameranú na ochranu životného prostredia a udržateľný rozvoj spravovaný správnu radou fondu. Fond sa špecializuje na obnovu kultúry, humanitárnu a environmentálnu pomoc;⁵⁷
- nadácia Augustinus – v tejto nadácii ide o podporu projektov v oblasti životného prostredia, vzdelávania no ale aj sociálnych služieb. Vlastníkom je dcérska spoločnosť, spoločnosti Chr. Augustinus Fabrikker Akts;⁵⁸
- nadácia Velux – jej cieľ spočíva v podpore vedeckého výskumu v oblastiach zdravia, sociálnych vied a životného prostredia. Nadácia bola založená v roku 1981 a aktuálne nadáciu spravuje 5 až 6 členná rada, ktorá splňa pravidlá stanovené predpismi.⁵⁹

V krajine existuje viacero privátnych fondov, spravovaných ako súkromnými osobami tak aj neziskovými nadáciami no pre našu analýzu sme si vybrali vyššie uvedené pre ich prepojenosť s ekologickou témou a angažovanosťou v téme ochrany a obnovy životného prostredia. Fondy sa vo všeobecnosti sústreďujú na určité aspekty biodiverzity alebo aj na existujúce problémy.

⁵⁶ FOND PRE ENERGETICKÉ TECHNOLOGIE. *Novinky*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-01]. Dostupné na: <https://ens.dk/>

⁵⁷ NADACIA 15. JÚN. *O Nadácií*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-01]. Dostupné na: https://www.15junifonden.dk/om_fonden/

⁵⁸ FOND AUGUSTINUS. *O fonde*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-01]. Dostupné na: <https://augustinusfonden.dk/om-fonden>

⁵⁹ FOND VELUX. *O Fonde*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-01]. Dostupné na: <https://veluxfonden.dk/da/artikel/fundats>

4.3.2 *Environmentálne fondy tvorené v Slovinsku*

Environmentálny vládny fond s názvom Ekofond v slovinskom jazyku „Slovenski okoljski fond“ bol založený v roku 1993 pričom jeho hlavným cieľom je podpora rozvoja v oblasti ochrany životného prostredia poskytovaním stimulov, akými je poskytovanie grantov na rôzne investičné projekty v spomínanej oblasti. Pôvodne začal so zvýhodnenými pôžičkami na investície do ekologizácie ako revolvingový fond. Azda najvýznamnejším aspektom prostredia fungovania Ekofondy bola predsavzatie, aby Ekofond zachovával reálnu hodnotu svojich aktív. Z tohto dôvodu EkoFond poskytoval podporu environmentálnym investíciám prostredníctvom zvýhodnených úverov a vyvinul silný dôraz na finančnú udržateľnosť projektov, ktoré podporuje. V roku 2008 získal EkoFond možnosť využívať ďalšie finančné mechanizmy, ako sú granty na podporu environmentálnych investícií. Granty sú financované najmä z poplatkov platených koncovými odberateľmi energie.

EkoFond pred niekoľkými rokmi prevzal organizáciu a financovanie siete bezplatného energetického poradenstva, ktorá poskytuje domácnostiam bezplatné odborné poradenstvo. Preberal časť agendy znižovania energetickej chudoby, pokrývajúc úplné náklady niekoľkých environmentálnych investícií pre domácnosti, ktoré bojujú s energetickou chudobou. V súčasnosti sa Ekofond snaží systematicky pripraviť na plnenie nových výziev akými sú: hlbšia energetická transformácia, vyšší počet požadovaných renovácií, stimulácia zvyšného neobnoveného fondu budov, znižovanie energetickej chudoby, rozvoj inovatívnych finančných nástrojov a mnohé ďalšie.

V priebehu roku 2019 boli z EkoFondy vyplatené dotácie rôznym príjemcom na rôzne projekty ekologickej oblasti (investície do bytových domov, výstavbu budov s takmer nulovou potrebou energie, právnickým osobám na elektromobily, energetické audity, obciam na ekologické autobusy verejnej dopravy v znevýhodnených oblastiach, nabíjacie stanice pre elektromobily v sústave Natura 2000 výstavbu budov s takmer nulovou potrebou energie a energetickú obnovu budov vo vlastníctve obcí) v celkovej výške 62 100 057 eur. Rozdelenie investícií bolo nasledovné:

- Opatrenia v oblasti energetickej účinnosti a obnoviteľných zdrojov energie v obytných budovách vrátane sebestačnosti v oblasti elektrickej energie 41 618 294 eur;
- vykonávanie energetických auditov v podnikoch 35 528 eur;
- investície do energetickej efektívnosti v podnikoch 1 897 005 eur,

- investície obcí do výstavby budov s takmer nulovou spotrebou energie 8 797 908 eur,
- ekologické električné vozidlá a autobusy 9 415 548 eur;
- nabíjacie stanice pre elektromobily na území Natura 2000 a v chránených oblastiach 335 774 eur.⁶⁰

Zo súkromného sektora v Slovinsku existuje Spolok ochrany prírody a životného prostredia. Ide o mimovládnu organizáciu zameranú na ochranu prírody a životného prostredia, ktorá sa zaviazala k čistejšiemu ovzdušiu v regióne Zasava a jeho okolí a k trvalo udržateľnému odpadovému hospodárstvu. Bojuje proti spaľovniam komunálneho a nebezpečného odpadu, ostro vystupuje proti zámerom závodu Lafarge Cement Trbovlje, ktorý chce svoju činnosť doplniť o spoluspaľovanie nebezpečného odpadu. Je zaujímavé, že v tomto prípade nejde o konkrétny fond, no samotné združenie prijíma dary a nových členov, ktorí by celú myšlienku podporovali a stáli za princípmi zelenej ekonomiky. Členovia spolupracujú s environmentálnymi organizáciami na národnej i medzinárodnej úrovni a kooperáciou s médiami zvyšujú povedomie prostredníctvom kampaní a rôznych prednášok. V apríli 2017 získala organizácia za svoje úsilie medzinárodnú environmentálnu cenu Goldman pre Európu. Ide o jedno z obdivuhodných svetových ocenení v oblasti ochrany životného prostredia a prírody.⁶¹

Krajina sa neustále snaží hľadať riešenia k udržateľnejšiemu fungovaniu no práve financovanie týchto aktivít sa môže zdať obťažnejšie. Ak sa pozrieme na územie krajiny, veľká časť z neho je chránená. Kroky vlády viedli doposiaľ k rôznym opatreniam pričom jedným z nich bolo aj investovanie do programu na ochranu biodiverzity a ochrane ohrozených druhov. Rovnako ako ostatné štáty sa Slovinsko zaviazalo k dosiahnutiu klimateckej neutrality a to do roku 2030.

4.3.3 *Environmentálne fondy tvorené v Maďarsku*

Maďarsko, ako jedna z mála krajín na svete, nedisponuje aktuálne samostatným úradom pre riešenie environmentálnych problémov. Problémy spojené s ekologickou stránkou krajiny riešia inštitúcie ako napríklad: úrad vlády, ministerstvo vnútra, národný orgán pre riešenie katastrof a ministerstvo pôdohospodárstva.

⁶⁰ SLOVÍNSKY ENVIRONMENTÁLNY FOND. *O fonde*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-02]. Dostupné na: <https://www.ekosklad.si/informacije>

⁶¹ SPOLOK OCHRANY PRÍRODY A ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA. *O spolku*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-02]. Dostupné na: <https://ekokrog.org/o-drustvu-3/>

Voči tejto skutočnosti boli vznesené námietky hlavne v prípadoch, kedy boli občania obmedzení napríklad pri nepovolenom výrube stromov alebo aj pri inom neoprávnenom zachádzaní. V takomto chaose môže dôjsť aj k zvýšeným administratívnym nákladom a korupcií. Vo viacerých publikáciách sme sa dočítali, že tvorba samostatného úradu pre životné prostredie by bola nákladnou položkou a kvôli ekonomickému rastu bolo riešenie tejto situácie pozastavené.

V Maďarsku však existuje nezávislá, samosprávna a nezisková organizácia s názvom „Ökotárs Alapítvány“, ktorej cieľom je prispievať k rozvoju demokratickej, udržateľnej a spravodlivej spoločnosti a inštitucionálneho systému založeného na účasti občanov prostredníctvom poskytovania grantov, odbornej prípravy, štipendií a technickej pomoci v prípade potreby. Počas týchto desaťročí si nadácia vybudovala rozsiahle znalosti a prehľad o občianskej spoločnosti v Maďarsku, ktoré získala poskytovaním grantov a technickej pomoci viac ako 2000 organizáciám občianskej spoločnosti a komunitám. Hoci ide predovšetkým o prerozdelenie organizácii, nadácia poskytuje aj intenzívnu nefinančnú pomoc pri budovaní kapacít, hlavne pre miestne organizácie občianskej spoločnosti a komunitné skupy. Ökotárs riadi 5-členná správna rada a má tím 7 zamestnancov. Počas posledných rokov mala ročný obrat medzi 300 000 – 400 000 eur, najmä od medzinárodných súkromných darcov (nadácií), medzivládnych organizácií a korporátneho financovania v Maďarsku. Nadácia sa venuje mnohým aktivitám, ktoré prispievajú k celkovému rozvoju života pre obyvateľov krajiny a tým vytvára príjemnejšie prostredie pre fungovanie. Snažia sa o podporu udržateľnejšej mobility a rozvoja miest. V tomto projekte ide o podporu dopravy spájajúcej mestské oblasti s vidiekom ako súčasť transeurópskej dopravnej siete (TEN-T) prostredníctvom nástrojov, na ktorých sa nadácia participiálne dohodla so zúčastnenými stranami.⁶²

V krajine jestvujú aj iné nadácie, ktoré sú spravované spoločnosťami. Spoločnosti, ktoré tieto organizácie založili sú napríklad aj banky, ako: OTP, Raiffeisen či spoločnosť MOL. Ide však o menšie nadácie, ktoré sa ale tiež sústreďujú na humanitárnu a ekologickú pomoc.

⁶² ÖKOTÁRS ALAPÍTVÁNY. *Čo robíme*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-03]. Dostupné na: <https://www.environmentalpartnership.org/What-we-do/Environmental-policies-end-the-EU-funding-experien/Sustainable-Mobility-and-Urban-Development>

4.3.4 Environmentálne fondy tvorené na Slovensku

V krajine existuje niekoľko fondov, ktoré boli vytvorené na ochranu prírody, práve vďaka samotnému zákonu. Ako môžeme vidieť, oproti Maďarsku sa krajina z pohľadu vlády snaží o dosiahnutie väčšej podpory sektora. Prvým zo spomínaných fondov je Environmentálny fond, zriadený zákonom č.587/2004 Z.Z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V teoretickej časti, sme si vymedzili právnu definíciu fondu, no teraz sa pozrieme na činnosti a projekty, a na samotné fungovanie fondu v oblasti, v ktorých poskytuje finančné príspevky. V roku 2022 vykonal fond zmeny aj v oblasti organizačnej štruktúry. Išlo o posun od individuálneho rozhodovania ku kolektívnemu. Cieľom tejto zmeny bolo zabezpečenie vyššej transparentnosti. Príkladom tejto zmeny je zriadenie výboru pre granty a pôžičky zloženého z riaditeľov odborov, ktorý navrhol schvaľovanie riešení v aplikovanej praxi.⁶³

Fond, sa riadi pravidlami, ktoré vychádzajú zo zákona pričom použitie prostriedkov musí byť v súvzťažnosti s prioritami a cieľmi štátnej environmentálnej politiky. V podobe dotácií boli na Slovensku podporené projekty ako:

- Ochrana a využívanie vôd;
- ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme;
- zvyšovanie energetickej účinnosti existujúcich verejných budov;
- rozvoj odpadového hospodárstva;
- ochrana prírody a biodiverzity;
- a mnoho ďalších.

Nástrojom fondu je zriadenie modernizačného fondu, ktorý by mal slúžiť k znižovaniu emisií skleníkových plynov. Jeho cieľom a hlavnou myšlienkou je dosiahnutie dekarbonizácie a energetickej efektívnosti v priemyselných zariadeniach. Z pohľadu hospodárenia boli príjmy environmentálneho fondu za rok 2022 vo výške 512 152 547 eur a výdavky vo výške 226 516 517 eur. Smerovanie fondu je sústredené do viacerých oblastí spoločenského života v komunite a na základe štatistík vidíme, že medziročne dochádza k efektívnejšej environmentálnej politike.⁶⁴

⁶³ ENVIRONMENTÁLNY FOND. *O nás*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-03]. Dostupné na: <https://envirofond.sk/>

⁶⁴ ENVIRONMENTÁLNY FOND. *Výročná správa roku 2022*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-03]. Dostupné na: <https://envirofond.sk/wp-content/uploads/2023/04/2022-Vyrocná-sprava-final.pdf>

Najväčšou a najstaršou mimovládnu organizáciou je Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny. Fond sa charakterizuje ako „dobrovoľné neziskové združenie občanov, skupín a organizácií (fyzických a právnických osôb), vytvorené v záujme ochrany prírody, krajiny a starostlivosti o životné prostredie.“⁶⁵ Cieľom fondu, je vzdelávanie občanov, poradenská a odborná práca a v neposlednom rade aj realizácia opatrení na ochranu životného prostredia.

Fond participuje aj so združením pochádzajúcim z Českej republiky – Český zväz ochrancov prírody Valašského Meziříčí. Dĺžka projektu sa odhaduje na 36 mesiacov a bude financovaný z programu cezhraničnej spolupráce medzi Slovenskou a Českou republikou. V tomto projekte ide o medzinárodnú spoluprácu pri riešení ekologických problémov, výskum no aj upozorňovanie na alarmujúcu klimatickú situáciu.

V krajine existujú aj pobočky zahraničných mimovládnych organizácií, akými sú: WWF Slovensko a Greenpeace Slovensko. V prípade WWF ide o zameriavanie sa na ochranu najohrozenejších druhov a ekosystémov. Greenpeace sa zas sústreďuje na presadzovanie udržateľných riešení v rôznych otázkach spoločenského života. Tieto organizácie si hlavnú myšlienku nesú od svojich zahraničných zakladateľov no je implikovaná na oblasť Slovenskej republiky.

Poslednou organizáciou, ktorú si spomenieme je organizácia s názvom „Priatel'ia Zeme – SPZ“. Ich pôsobenie siaha do roku 1996 a vystupujú ako neziskové občianske združenie, ktoré sa snaží o ochranu životného prostredia v súlade s požiadavkami a víziami krajiny a spoločenstva Európskych krajín. Aktuálne sa sústreďuje na oblasti ako napríklad:

- Odpady;
- toxické látky;
- miestne témy;
- dobrovoľná skromnosť;
- trvalo udržateľné sídla.⁶⁶

⁶⁵ SLOVENSKÝ ZVÄZ OCHRANCOV PRÍRODY A KRAJINY. *O nás*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-03]. Dostupné na: http://szopk.sk/?page_id=38

⁶⁶ PRIATELIA ZEME – SPZ. *Programy*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-03]. Dostupné na: <https://www.priateliazeme.sk/spz/o-nas/programy>

ZÁVER

Cieľom záverečnej práce bolo zhodnotenie vplyvu existencie environmentálnych daní v súvislosti s ochranou životného prostredia. Tento cieľ sa nám podarilo naplniť, pretože zo skúmania, ktoré sme vykonali na nami vybraných krajinách: Dánsku, Slovinsku, Maďarsku a Slovensku, vyplynuli zistenia potvrdzujúce rastúci trend záujmu vlád o ochranu a obnovu životného prostredia.

V posledných rokoch sa otázka trvalo udržateľného rozvoja a ochrany životného prostredia stala ústrednou témou, pretože miera znečistenia sa stále zvyšuje. Environmentálna politika uplatňuje rôzne druhy nástrojov s cieľom realizovať princípy ochrany životného prostredia a trvalo udržateľného rozvoja. Rozsah týchto nástrojov je síce široký, ale zdá sa, že ekonomické nástroje sú najúčinnnejšie vzhľadom na všetky nepriaznivé dôsledky. Environmentálne dane majú čoraz väčší význam medzi ekonomickými nástrojmi, pričom tento význam vidíme aj na porovnaní vládnych príjmov a výdavkov. Z pohľadu príjmov pochádzajúcich z environmentálnych daní, skúmaných krajín, sme zistili, že medziročne ich podiel klesá v prípade všetkých 4 krajín. Keďže sme zaznamenali tieto príjmy za niekoľko období a to od roku 2018 až do roku 2022 vidíme, že medziročne dochádza k regresívnemu trendu. Môžeme teda predpokladať, že dôvodom tohto poklesu je prechod jednotlivých subjektov na ekologickejšie varianty a spôsob podnikania v zmysle „zelenšej ekonomiky“. Jedná sa o prechod z využívania automobilov poháňaných spaľovacími motormi na automobily poháňané elektrickým pohonom. V rámci priemyslu a podnikania môžeme hovoriť o alternatívach, ktoré nevytvárajú tak vysoké znečistenie a neprispievajú k poškodzovaniu klimatickej situácie. V prípade vládnych výdavkov na tento sektor vidíme, že podiel v priebehu rokov 2018 až 2021 sa medziročne nemení a udržiava si konštantný priebeh. Najnižší podiel štátnych výdavkov malo Maďarsko vo výške 1,4 % HDP za rok 2021 a najvyšší podiel výdavkov malo Slovinsko vo výške 3,13 % HDP. Tento podiel je štruktúrovaný podľa smernice COFOG, ktorú spomíname v 4. kapitole, na základe ktorej pojednávame o neprehľadnom zohľadnení kategórií. Výdavky vlád sa z tohto titulu nejavia byť transparentné a prehľadné, pričom nekorešpondujú s priamym zlepšením životného prostredia. Dá sa povedať, že ak sa jedná o výdavok, ktorý síce administratívne spadá do environmentálnej kategórií nemusí byť primárne výdavkom či investíciou spojenou s týmto sektorom ale aj sociálnym a kultúrnym riešením vzniknutého problému. Preto musíme konštatovať, že samotné vyjadrenie týchto výdavkov nekorešponduje s reálnym investovaním do udržateľného rozvoja a technologického pokroku v tejto oblasti.

Výsledky v oblasti štátnych príjmov a výdavkov na životné prostredie sa však javia stabilne a nevypovedajú o výkyvoch, ktorým by v skúmanom období mohlo dôjsť. V praktickej časti našej práce sme skúmali aj štruktúru environmentálnych daní v krajinách, ktoré sa stali základom pre túto diplomovú prácu. Z dát, ktoré sme obsiahli sa jednalo o rovnakú štruktúru daní v podobe: dane z energie, dane z dopravy a dane zo znečistenia a zdrojov. Tento prehľad sme uviedli v 4. kapitole v podkapitole s identickým názvom. Vo všetkých štátoch sa empirickým skúmaním potvrdilo, že najvyšším podiel príjmov z environmentálneho prostredia pochádza z dane z energie. Najvyšší percentuálny podiel bol zaznamenaný v Slovinsku v hodnote 2,41 % HDP. Krajina má najvyšší podiel kvôli sociálnemu nastaveniu obyvateľov a podnikateľov a nevhodne nastavenému systému, pretože ako príliš vysoké príjmy nehovoria o úspešnosti politického strategického plánu. Pri analýze energetických daní na Slovensku pozorujeme, že najvyšší podiel na daniach z energie v posledných rokoch pripadá na domácnosti. V roku 2021 sa podiel pohyboval okolo 40 %, čo môže byť spôsobené spotrebou energie v domácnostiach a jednotlivými produktmi ako sú: uhlie, ropa, zemný plyn, elektrina a CO₂. Spotreba týchto produktov sa potom premietla do tohto ukazovateľa.

Ak sa pozrieme na transfery, ktoré sme skúmali v našej práci, hovoríme o transferoch vlády, zameraných na financovanie environmentálneho prostredia a udržania ekologickej rovnováhy. Tieto transfery zahŕňajú rôzne mechanizmy, ktorými vlády alokujú finančné prostriedky na environmentálne iniciatívy, programy a projekty. Transfery, zo stranu štátu, s ktorými sa v dnešnej dobe stretávame sú v najväčšej miere priame dotácie, kde vlády priamo financujú environmentálne projekty. Vládne transfery krajín boli rozdelené do niekoľkých oblastí. Toto členenie bolo dodržané vo všetkých krajinách a tento podiel sme skúmali za posledné zistené obdobie, no ako sme uviedli už vyššie dohľadanie konkrétnejších údajov bolo problematické a krajiny toto triedenie nemajú dostatočne transparentné. Na Slovensku boli v najvyššej miere podporované ekonomické aktivity ako: „Ochrana pred žiarením; environmentálny výskum a vývoj; iné činnosti na ochranu životného prostredia“ a taktiež „Ochrana okolitého ovzdušia a klímy“. K tejto skutočnosti dochádza hlavne preto, že ochrana klímy a ovzdušia je v súčasnosti jedným z hlavným problémov a jeho riešenie vyžaduje financovanie. V krajine zameranej na ekologickú politiku – Dánsku, prevláda transferové financovanie v značnej miere vo viacerých oblastiach tejto špecifikácie. Zaujímavosťou je napríklad aj financovanie oblasti „Nakladanie s odpadmi“ kde vidíme, že Dánsko prispieva v najväčšej percentuálnej miere.

Ako sme zistili, jedným zo základných problémov ekologickej situácie je práve nakladanie s odpadom a skládkovanie nebezpečného materiálu. Na ekologickú stránku krajiny nevplyva len fiškálna funkcia a preto treba brať do úvahy aj sociálne nastavenie vnímania problému. Zisťovaním sme sa dopracovali k tomu, že ľudia naprieč rôznymi krajinami rôzne reagujú na politické opatrenia. Krajiny, ktoré dlhodobo pristupujú k problémom sociálneho a humanitného charakteru zodpovedne a šíria osvetu medzi obyvateľstvom, vykazujú známky participácie zo strany verejnosti. Príkladom je Dánsko, ktoré patrí medzi Európskych vodcov v environmentálnej politike. V Dánsku sa sústredenie zo strany vlády upriamilo na environmentálny chod už v 90-tych rokoch minulého storočia a tento trend pretrváva. Nielen, že krajina podporuje situáciu v ich domácom prostredí ale taktiež napomáha obnove na medzinárodnej úrovni. Príkladom toho je aj „Danish Environmental Protection Agency“, ktorá participuje s ministerstvom životného prostredia a ďalšími príslušnými orgánmi na formulovaní a implementácii politik a nariadení na ochranu životného prostredia. To zahŕňa reguláciu znečistenia ovzdušia a vody, odpadového hospodárstva, ochrany prírody a biodiverzity a zmeny klímy. V tomto smere nehovoríme len o spolupráci s vládou ale je nutné zamerať sa aj na subjekty, ktoré vzniknuté poškodenia vnímajú v najväčšej miere a to občanov. Kvôli tomu agentúra kooperuje s podnikmi, mimovládnymi organizáciami a širokou verejnosťou. Počúva a vníma problémy, ktoré nie vždy vláda môže a dokáže vyriešiť. Aby túto osvetu šírila aj na globálnej úrovni, zapája sa do riešenia ekologických výziev na medzinárodnej scéne a napomáha ostatným krajinám k zlepšeniu stratégií.

Prístup krajín, ktoré nie vždy vnímali životné prostredie ako hlavnou témou diskusií, sa časom značne zmenil. Skúmaním a analýzou sme sa dopracovali k tomu, že Slovinsko v nemalej miere začalo riešiť vzniknuté komplikácie spojené s touto témou. V krajine vznikol v roku 1993 Ekofond, ktorý v priebehu rokov zväčšoval rozsah svojej pôsobnosti. V súčasnosti tento fond prevzal organizáciu a financovanie siete bezplatného energetického poradenstva, ktorá poskytuje domácnostiam bezplatné odborné poradenstvo. Tento krok vnímame ako posun vpred. Obyvatelia často krát nerozumejú komplikovaným opisom a inštrukciám a preto bezplatné poradenstvo v momente, kedy potrebujú odpoveď na konkrétnu otázku, prípadne rozšírenie povedomia o spôsoboch a postupoch akými si môžu zabezpečiť zníženie výdavkov a zlepšenie života im môže len pomôcť.

V neposlednom rade však vzniká problém v oblasti financovania životného prostredia, z dôvodu, že veľká časť krajiny je chránená. Vládne orgány a mimovládne organizácie sa preto snažia toto územie financovať z hľadiska ochrany živočíšnych druhov, biodiverzity no taktiež zabezpečenie dohľadu a personálu.

V skúmaní environmentálnych prístupov zo strany Slovenska vidíme, že sa naše predpoklady potvrdili a krajina pristupuje zodpovednejšie k danej problematike. Podrobné rozpracovanie fondu na ochranu životného prostredia dokazuje aj svojim neustálym podporovaním projektov na rôznych úrovniach spoločenského života. Fond v minulom roku začal svedomitejšie pristupovať k rozhodovacím funkciám a z tohto dôvodu sa rozhodovací proces zmenil z individuálneho na kolektívny. Cieľom bolo dosiahnutie vyššej transparentnosti. Je nutné spomenúť vytvorenie modernizačného fondu ako nástroja Environmentálneho fondu, ktorého hlavnou funkciou je znižovanie emisií skleníkových plynov a postupné docielenie úplnej dekarbonizácie v priemyselných zariadeniach.

V súčasnosti neexistuje presné určenie environmentálnej situácie v jednotlivých krajinách a tento stav závisí od mnohých ukazovateľov, pričom nie všetky sú merateľné, respektíve ich prepojenie so životným prostredím nepojednáva o priamočiarych záveroch. Keďže normy a nariadenia v tejto oblasti stále vznikajú a situácia sa neproporcionálne zhoršuje, všetky smerodajné ukazovatele sú zatiaľ v stave zberu a vytvárania harmonizácie na vládnej a nadnárodnej úrovni. Aby sa tento proces stal plnohodnotne vypovedajúcim musia všetky subjekty priamočiara, transparentne a detailne vykazovať environmentálne ukazovatele výroby, spotreby, dodávateľských procesoch a mnohé iné. Táto diplomová práca dokazuje zlepšenie situácie na národnej a medzinárodnej úrovni, a komparáciou prvkov v nami vybraných štátoch sme dospeli k pozitívnym východiskám. Krajiny začali svedomitejšie pristupovať k udržateľnému rozvoju a zavedením environmentálnych daní podnietili obyvateľstvo a podniky zamýšľať sa nad transformáciou procesov.

Odporúčame však podrobnejšie rozpracovanie environmentálnych ukazovateľov s priamym napojením na ukazovatele zlepšujúce stav klimatického prostredia. Transparentnejšia harmonizácia týchto ukazovateľov a plnenie vykazovacej funkcie môže v budúcnosti vytvoriť priestor pre správne nastavenie environmentálnej politiky v každej skúmanej krajine. Vidíme tiež priestor pre zlepšenie vzťahu medzi vládou a obyvateľstvom čo by mohlo viesť k tomu, že aj samotným obyvateľom bude viac záležať na udržaní, prípadnom zlepšení prostredia, v ktorom žijú, pracujú a podnikajú.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Knižné zdroje

1. ANDREW, J. *Environmental Policy in the EU: Actors, Institutions and Processes*. London: Routledge, 2021. 302 s. ISBN 978-11-3839-216-8.
2. BASSE, M. *Environmental Law in Denmark*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. 158 s. ISBN 978-94-0351-940-1.
3. ELTIS, W. *The Classical Theory of Rconomic Growth*. London: Palgrave Macmillan Publishers Limited. 2000. 243 s. ISBN 978-0-333-80300-4.
4. KANCELÁRIA EURÓPSKEJ ÚNIE. *Environmental subsidies and similar transfers*. Luxembursko. 2015. 8 s. ISBN 978-92-79-48269-4.
5. KUBÁTOVÁ, K. *Daňová teorie a politika*. Praha: Eurolex Bohemia. 2000. 16 s. ISBN 80-902752-2-2.
6. MALONEY, T. *8 Charles Francis Bastable on trade and public finance*. London: Routledge. 2010. 10 s. ISBN 978-0203-84632-2.
7. MEDVEĎ, J. a kol. *Daňová teória a daňový systém*. Bratislava: Sprint. 2009. 288 s. ISBN 978-80-89-393-09-1.
8. PETRENKA, J. a kol. *Dane 1. Úvod do daňovníctva*. Bratislava: Súvaha. 2003. 5 s. ISBN 80-88727-64-2.
9. REISMAN, D. *Adam Smith's Sociological Economics*. London: Routledge. 2010. 177 s. ISBN 978-02-0309-276-7.
10. ROMANČÍKOVÁ, E. *Ekonomía a životné prostredie*. Praha: Wolters Kluwer, 2011. 71 s. ISBN 978-80-8078-426-3.
11. VLACHYNSKÝ, K. a kol. *Finančný slovník výkladový*. Bratislava: Iura Edition, spol. s.r.o. 2012. 502 s. ISBN 978-80-8078-469-0.

Internetové zdroje

12. BASHIR, M. a kol. *Investigating the role of environmental taxes and regulations for renewable energy consumption: evidence from developed economies*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2021-08-16]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné na: <https://hrcak.srce.hr/file/435668>
13. BOROS, A. a kol. *Opinion of the Hungarian Population on the Reform of Beverage Packaging Deposit-Refund System*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2021-06-03]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné na: <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/11/6373>

14. CASTIGLIONE, C. a kol. *Environment and economic growth: is the rule of law the go-between? The case of high-income countries*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2015-08-25]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné na:
<https://link.springer.com/article/10.1186/s13705-015-0054-8>
15. CENTRUM KOMUNIKÁCIE A INFORMAČNÝCH ZDROJOV PRE VEREJNÚ SPRÁVU. *Informačné listiny*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-01-10]. Dostupné na:
<https://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp>
16. CMS LAW TAX FUTURE. *Plastics and packaging laws in Hungary*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-02-10]. Dostupné na: <https://cms.law/en/int/expert-guides/plastics-and-packaging-laws/hungary>
17. DANISH MINISTRY OF TAXATION. *Other green taxes than on energy/GHG in Denmark*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2020-10-01]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné na:
https://www.cepal.org/sites/default/files/presentations/jens_holger_helbo_latin_am_and_ca.pdf
18. DÁNSKA AGENTÚRA PRE OCHRANU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA. *O nás*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-03-30]. Dostupné na: <https://mst.dk/erhverv>
19. ENVIORTÁL. *Dane s environmentálnym aspektom*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2023-10-16]. [cit. 2024-03-02]. Dostupné na:
<https://www.enviroportal.sk/indicator/detail?id=361>
20. ENVIRONMENTÁLNY FOND. *O nás*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-03]. Dostupné na: <https://envirofond.sk/>
21. ENVIRONMENTÁLNY FOND. *Výročná správa roku 2022*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-03]. Dostupné na: <https://envirofond.sk/wp-content/uploads/2023/04/2022-Vyrocna-sprava-final.pdf>
22. EURÓPSKY PARLAMENT. Informačné listy o Európskej únii. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2023-10-15]. [cit. 2023-11-22]. Dostupné na:
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/92/vseobecna-danova-politika>
23. EURÓPSKY PARLAMENT. *Zelená dohoda. Ako chce EÚ pracovať na klimatickej neutralite a udržateľnosti*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2023-11-06]. [cit. 2023-11-22]. Dostupné na:
<https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/priorities/klimaticke-zmeny/20200618STO81513/ekologicky-dohovor-ako-eu-pracuje-na-klimatickej-neutralite-a-udrzatelnosti>

24. EUROSTAT. *Environmental tax statistics – detailed analysis*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2023-10-20]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Environmental_tax_statistics_-_detailed_analysis#General_overview
25. EUROSTAT. *Environmental tax statistics – detailed analysis*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2023-10-20]. [cit. 2023-11-30]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Environmental_tax_statistics_-_detailed_analysis#General_overview
26. EUROSTAT. *Tutorial: Country codes and protocol order*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2022-10-01]. [cit. 2023-11-30]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tutorial:Country_codes_and_protocol_order#Codes.2C_names_and_protocol_order_of_European_Union_.28EU.29_Member_States
27. EUROSTAT. *Analýza údajov*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-02-30]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_13_10/default/table?lang=en&category=t_env.t_env_air
28. FINANCIAL ADMINISTRATION OF THE REPUBLIC SLOVENIA. *Environmental taxes*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-01-10]. Dostupné na: https://www.fu.gov.si/en/taxes_and_other_duties/areas_of_work/environmental_taxes/#c1399
29. FOND AUGUSTINUS. *O fonde*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-01]. Dostupné na: <https://augustinusfonden.dk/om-fonden>
30. FOND PRE ENERGETICKÉ TECHNOLOGIE. *Novinky*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-01]. Dostupné na: <https://ens.dk/>
31. FOND VELUX. *O Fonde*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-01]. Dostupné na: <https://veluxfonden.dk/da/artikel/fundats>
32. CHANDRA, S., HOSAN, S. a kol. *The role of environmental taxes on technological innovation*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2021-10-01]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné na: <https://sdu.sk/TTXGj>
33. JACOBSEN, K. a kol. *Distributional implications of environmental taxation in Denmark*. [elektronický zdroj]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné na: https://mpira.ub.uni-muenchen.de/65673/1/MPRA_paper_65673.pdf

34. KALLBEKKEN, S., SÆLEN, H.. *Public acceptance for environmental taxes: Self-interest, environmental and distributional concerns*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2011-03-02]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné na: <https://sdu.sk/O6MS>
35. KLOK, J. a kol. *Ecological Tax Reform in Denmark: history and social acceptability*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2004-10-18]. [cit. 2023-12-20]. Dostupné na: <https://sdu.sk/IfW>
36. MEDZINÁRODNÝ MENOVÝ FOND. *Hungary: Selected issues*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2021-06-03]. [cit. 2024-03-25]. Dostupné na: <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/CR/2021/English/1HUNEA2021002.ashx>
37. MICEIKIENE, ASTRIDA; ČIULEVIČIENĖ, Vida; RAULUSKEVICIENE, JOLANTA a kol. *Assessment of the effect of environmental taxes on environmental protection*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2018-02-23]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné na: <https://www.zbw.eu/econis-archiv/bitstream/11159/3928/1/1688748067.pdf>
38. MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVINSKEJ REPUBLIKY. *Environmentálne ukazovatele v Slovinsku*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-01-10]. Dostupné na: [okoljski_kazalci-energy_taxes-2018-07-24.pdf](https://www.okoljski_kazalci-energy_taxes-2018-07-24.pdf)
39. MUHAMMAD I., NAZIH AH MOHD HASNU N. a EKINS P. *Empirical Research of Public Acceptance on Environmental Tax: A Systematic Literature Review*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2021-10-15]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné na: <https://www.mdpi.com/2076-3298/8/10/109>
40. NÁDACIA 15. JÚN. *O Nadácií*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-01]. Dostupné na: https://www.15junifonden.dk/om_fonden/
41. OECD. *Carbon pricing in Hungary*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-02-02]. Dostupné na: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/carbon-pricing-hungary.pdf>
42. OECD. *Revenue statistics 2021. The OECD Classification of Taxes*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-03-05]. Dostupné na: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/oecd-classification-taxes-interpretative-guide.pdf>
43. OECD. *Taxing Energy Use 2019 Country note – Hungary*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-01-10]. Dostupné na: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-energy-use-hungary.pdf>

44. OECD. *Taxing Energy Use 2019 Country note – Slovenia*. [elektronický zdroj].
[cit. 2024-01-10]. Dostupné na: <https://www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-energy-use-slovenia.pdf>
45. OECD. *Towards a green fiscal reform in the Slovak Republic*. [elektronický zdroj].
[uverejnené. 2020-06-01]. [cit. 2024-03-26]. Dostupné na:
<https://www.minzp.sk/files/iep/oecd-2020-towards-green-fiscal-reform-slovak-republic.pdf>
46. ÖKOTÁRS ALAPÍTVÁNY. *Čo robíme*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-03].
Dostupné na: <https://www.environmentalpartnership.org/What-we-do/Environmental-policies-end-the-EU-funding-experien/Sustainable-Mobility-and-Urban-Development>
47. PRIATELIA ZEME – SPZ. *Programy*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-03].
Dostupné na: <https://www.priateliazeme.sk/spz/o-nas/programy>
48. RSM HUNGARY. *Energy tax*. [elektronický zdroj]. [cit. 2024-02-02]. Dostupné
na: <https://www.rsm.hu/tax-to-know/energy-tax>
49. SLOVENSKÝ ZVÄZ OCHRANCOV PRÍRODY A KRAJINY. *O nás*.
[elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-03]. Dostupné na: http://szopk.sk/?page_id=38
50. SLOVÍNSKY ENVIRONMENTÁLNY FOND. *O fonde*. [elektronický zdroj]. [cit.
2024-04-02]. Dostupné na: <https://www.ekosklad.si/informacije>
51. SPOLOK OCHRANY PRÍRODY A ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA. *O spolku*.
[elektronický zdroj]. [cit. 2024-04-02]. Dostupné na: <https://ekokrog.org/o-drustvu-3/>
52. ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *DATAcube*. [elektronický
zdroj]. [cit. 2024-03-02]. Dostupné na:
https://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/zp1009rs/v_zp1009rs_00_00_00_sk
53. YEMANE, W. a kol. *Do environmental taxes and environmental stringency policies reduce CO2 emissions? Evidence from 7 emerging economies*. [elektronický zdroj]. [uverejnené. 2021-01-08]. [cit. 2024-01-10].
Dostupné na: <https://doi.org/10.1007/s11356-020-11475-8> /
54. ZHANG, Z., WANG, L., a kol. *Will environmental taxes help to mitigate climate change? A comparative study based on OECD countries*. [elektronický zdroj].
[uverejnené. 2023-06-01]. [cit. 2024-03-08]. Dostupné na:
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0313592623000772>

Právne normy

55. Vyhláška 257/ 2014 Štatistického úradu Slovenskej republiky. [cit. 2024-03-28]

56. Vyhláška o ekologickej dani z používania mazacích olejov a kvapalín.

[elektronický zdroj]. [cit. 2024-01-20]. Dostupné na:

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED3588>

57. Zákona o ochrane životného prostredia (ZVO-2) § 1 ods. 1. [cit. 2024-01-10]

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha č.1 Zoznam skratiek štátov

Príloha č.2 Grafické zobrazenie celkových daňových príjmov z obchodovania s emisnými kvótami formou aukcie medzi rokmi 2013 až 2021

Príloha č.3 Obrázok efektívneho zdaňovania energie v sektore dopravy v Slovinsku

Príloha č.4 Obrázok zmeny v environmentálnych daniach Slovinska medzi rokmi 1995-2007 a 2008-2015

Príloha č.5 Obrázok Priemerné ceny uhlíka a emisie skleníkových plynov v Maďarsku podľa sektorov v roku 2021

Príloha č.1

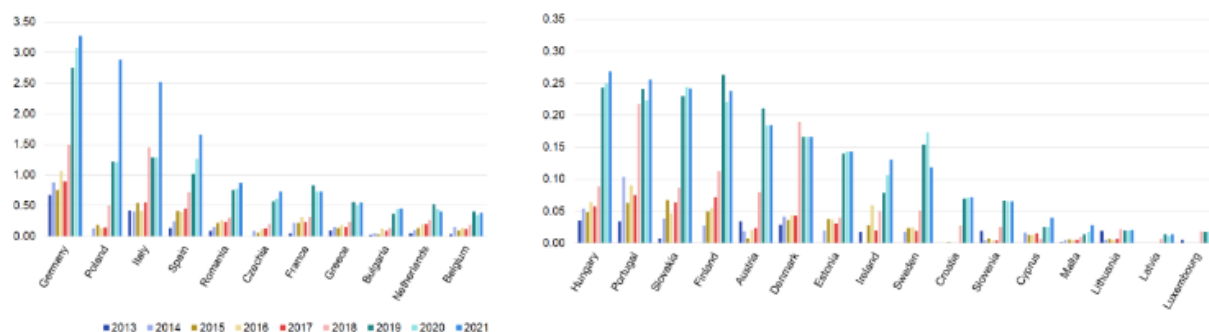
Zoznam skratiek štátov

Tento zoznam sa uplatňuje na krajiny Európskej únie a krajiny, ktoré sú súčasťou Európskeho združenia voľného obchodu (EZVO). Používa sa tu dvojpísmenový kód ISO3166 alpha-2, pričom pre Grécko platí označenie „EL”.

EU	Európska únia
EL	Grécko
BG	Bulharsko
LV	Lotyšsko
HR	Chorvátsko
NL	Holandsko
PL	Poľsko
SI	Slovinsko
RO	Rumunsko
IT	Taliansko
EE	Estónsko
SK	Slovenská republika
CY	Cyprus
MT	Malta
PT	Portugalsko
HU	Maďarsko
DK	Dánsko
FI	Fínsko
LT	Litva
BE	Belgicko
IE	Írsko
CZ	Česká republika
AT	Rakúsko
FR	Francúzsko
ES	Španielsko
SE	Švédsko
DE	Nemecko
LU	Luxembursko
IS	Island
CH	Švajčiarsko
NO	Nórsko

Príloha č.2

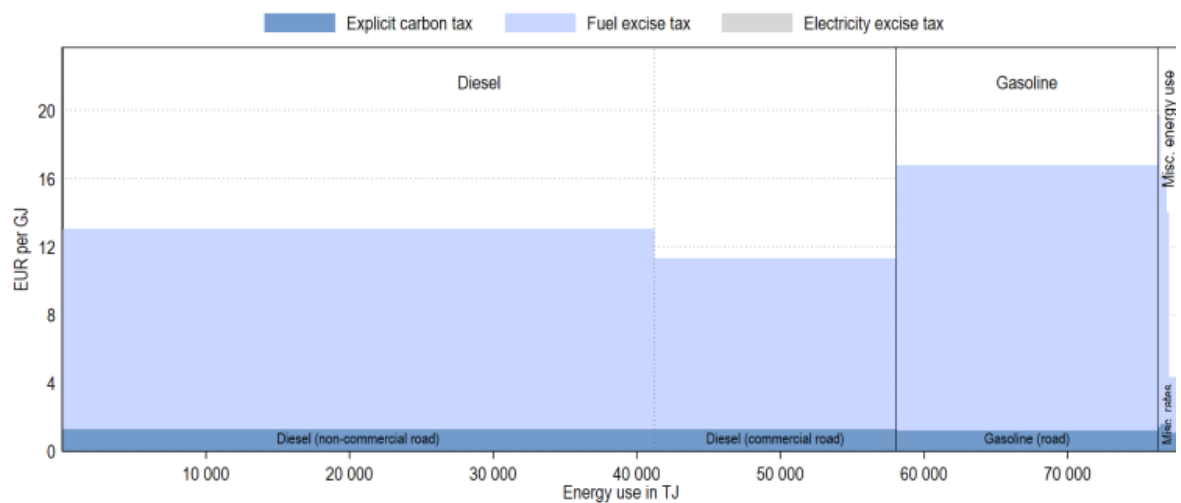
Grafické zobrazenie celkových daňových príjmov z obchodovania s emisnými kvótami formou aukcie medzi rokmi 2013 až 2021



Zdroj: Eurostat, 2021

Priloha č. 3

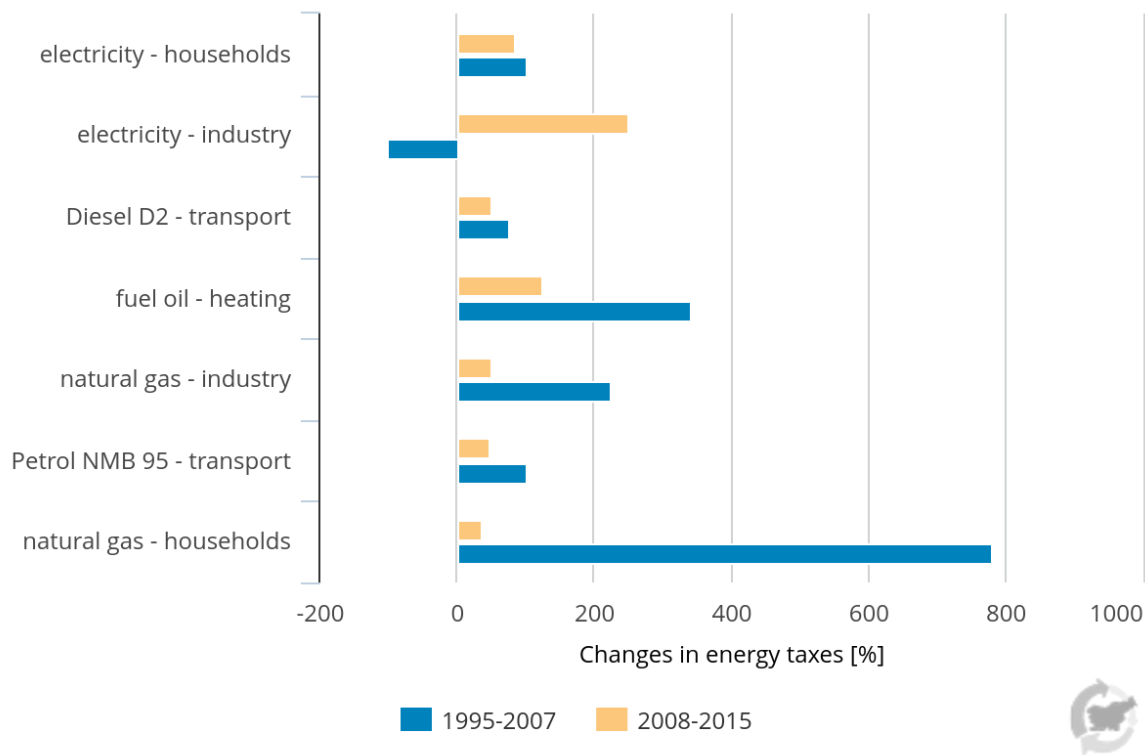
Obrázok efektívneho zdaňovania energie v sektore dopravy v Slovinsku



Zdroj: World Energy Statistics and Balances. Energy categories (labelled at the top), 2018

Príloha č.4

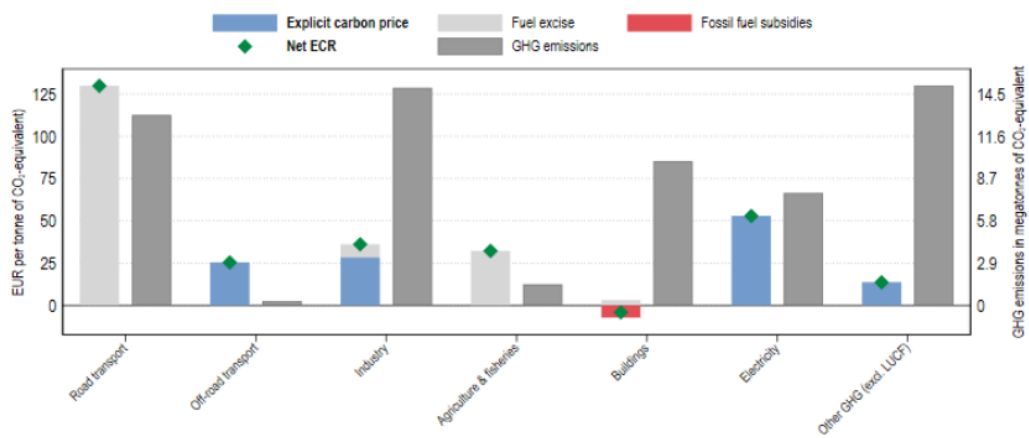
Obrázok zmeny v environmentálnych daniach Slovinska medzi rokmi 1995-2007 a 2008-2015



Zdroj: Poľnohospodársky inštitút Slovinska , 2017

Príloha č.5

Obrázok Priemerné ceny uhlíka a emisie skleníkových plynov v Maďarsku podľa sektorov v roku 2021



Zdroj: Pricing Greenhouse Gas Emission, OECD, 2022